

Univerzita Hradec Králové

Pedagogická fakulta

Hudební katedra

John Williams a jeho inspirace v klasické hudbě

Analýza vvrbané hudby k filmovým snímkům Star Wars

Bakalářská práce

Autor: Tereza Kozlová
Studijní program: B0114A300055 / Hudební kultura se zaměřením na vzdělávání
Studijní obor: Anglický jazyk se zaměřením na vzdělávání
Hudební kultura se zaměřením na vzdělávání
Vedoucí práce: Mgr. Kateřina Andršová, Ph.D.
Oponent práce: Mgr. Karel Koldinský



Zadání bakalářské práce

Autor: Tereza Kozlová

Studium: P20P0328

Studijní program: B0114A300055 Hudební kultura se zaměřením na vzdělávání

Studijní obor: Anglický jazyk se zaměřením na vzdělávání, Hudební kultura se zaměřením na vzdělávání

Název bakalářské práce: John Williams a jeho inspirace v klasické hudbě

Název bakalářské práce AJ: John Williams and His Inspiration in Classical Music

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Bakalářská práce se bude zabývat hudebním dílem Johna Williamse se zaměřením na charakteristické rysy jeho tvorby, na jeho inspiraci v klasické hudbě a přínos světové filmové hudbě. Práce je míněna jako učební materiál pro výuku nonartificiální hudby v rámci hudební výchovy.

AUDISSINO, Emilio. *John Williams's Film Music: Jaws, Star Wars, Raiders of the Lost Ark, and the Return of the Classical Hollywood Music Style (Wisconsin Film Studies)*. University of Wisconsin Press, 2014. 346 s. ISBN 978-0299297343.

BRIBITZER-STULL, Matthew. *Understanding the Leitmotif: From Wagner to Hollywood Film Music*. Cambridge University Press, 2015. 356 s. ISBN 978-1107098398.

LEXMANN, Juraj. *Teória filmovej hudby*. Bratislava: Ústav hudobnej vedy Slovenskej akadémie vied, 2006. 182 s. ISBN 8089135064.

NEUMEYER, David. *Oxford Handbook of Film Music Studies (Oxford Handbooks)*. New York: Oxford University Press, 2015. 698 s. ISBN 978-0190250591.

Zadávací pracoviště: Hudební katedra,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. Kateřina Andršová, Ph.D.

Oponent: Mgr. Karel Koldinský

Datum zadání závěrečné práce: 16.1.2021

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou závěrečnou práci *John Williams a jeho inspirace v klasické hudbě* vypracovala pod vedením vedoucí závěrečné práce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu. Prohlašuji, že bakalářská závěrečná práce je uložena v souladu s rektorským výnosem č. 13/2017 (Řád pro nakládání s bakalářskými, diplomovými, rigorózními, disertačními a habilitačními pracemi na UHK).

V Hradci Králové dne 5. 5. 2023

.....

Tereza Kozlová

Poděkování

Chtěla bych poděkovat především vedoucí mé bakalářské práce Mgr. Kateřině Andršové, Ph.D. za její ochotu a vstřícnost při psaní této práce a také za její cenné rady, které mi dopomohly práci zkompletovat. Dále bych chtěla poděkovat svému snoubenci a rodině za pomoc, podporu, a především za trpělivost, kterou se mnou měli.

Anotace

KOZLOVÁ, Tereza. *John Williams a jeho inspirace v klasické hudbě*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2023. 61 s. Bakalářská práce.

Bakalářská práce se zabývá filmovým skladatelem Johnem Williamsem a jeho inspiračními zdroji v klasické hudbě. Teoretická část se zaměřuje na filmovou hudbu, nastiňuje její význam a druhy a stručně charakterizuje historický vývoj především hollywoodské filmové hudby do dnešní podoby. Dále je v teoretické části přiblížena osobnost Johna Williamse, jeho styl komponování, dílo a přínos světové hudbě. V praktické části je hlavním cílem analýza vybraných ukázek hudby k filmovým snímkům *Star Wars* s využitím komparativní metody, kdy se identifikují jisté podobnosti s vybranými díly skladatelů klasické hudby.

Klíčová slova: filmová hudba, klasická hudba, inspirace, Hollywood, John Williams, Star Wars

Annotation

KOZLOVÁ, Tereza. *John Williams and His Inspiration in Classical Music*. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2023. 61 pp. Bachelor Thesis.

The bachelor's thesis deals with the film composer John Williams and his sources of inspiration in classical music. The theoretical part is focused on film music, outlines its meaning and types and briefly characterizes the historical development of Hollywood film music to its present form. Further in this part, the personality of John Williams, his compositional style, work and contribution to world music is brought closer. In the empirical part, the main aim is the analysis of selected samples of music from the film series *Star Wars* using the comparative method, thanks to which certain similarities with selected works of classical music composers are identified.

Key Words: film music, classical music, inspiration, Hollywood, John Williams, Star Wars

Obsah

Úvod.....	1
1. Zhodnocení použitých zdrojů a metodologie.....	2
2. Filmová hudba	4
2.1. Význam filmové hudby.....	4
2.2. Historie filmové hudby v Hollywoodu	6
3. John Williams	12
3.1. Dětství a dospívání.....	13
3.2. Cesta k Hollywoodu.....	14
3.3. John Williams na přelomu tisíciletí	17
3.4. Kompoziční styl	19
3.5. Ocenění Johna Willamse.....	23
3.6. Williamsovo dílo a jeho inspirativní zdroje.....	24
3.6.1. Spolupráce se Stevenem Spielbergem	24
3.6.2. „Kouzelné filmy“ režiséra Chrise Columba	30
3.6.3. Star Wars a spolupráce s Georgem Lucasem.....	32
4. Analýza vybrané hudby k filmovým snímkům Star Wars.....	33
4.1. Znaký hudby	33
4.2. Inspirační zdroje.....	34
4.3. Komparace vybraných ukázek s díly klasických autorů.....	35
Závěr	43
Resumé.....	44
Seznam použitých zdrojů.....	46
Seznam příloh	53

Úvod

Filmová hudba má na dnešní společnost velký vliv, protože se s ní setkáváme téměř všude, ať už vědomě či nevědomě. Dokáže hudebně převyprávět děje filmových snímků, vyvolat v nás emoce a zanechat vzpomínku na daný film, kterou si znovu vybavíme, kdykoliv danou hudbu slyšíme. Filmovou hudbu můžeme slyšet jako kulisu k filmovému snímku v kině, v televizi či si ji můžeme poslechnout na dnes velmi populárních koncertech filmové hudby nebo prostřednictvím hudebních přehrávačů v podobě soundtracku. Významnou skladatelskou osobností tohoto hudebního žánru je současný americký skladatel John Williams, který stojí za celou řadou slavných skladeb k dnes již legendárním filmům. Touto osobností se zabývá řada zahraničních muzikologů, avšak v českém prostředí zůstává bez výraznější pozornosti, a to nejen ze strany odborné veřejnosti. Při průzkumu v mém okolí, zda lidé někdy slyšeli jméno John Williams, se mi téměř ve všech případech dostalo záporné odpovědi, přestože jeho tvorbu znal téměř každý, a právě to byl jeden z hlavních důvodů, proč jsem se rozhodla zabývat se v této bakalářské práci osobností Johna Williamse a jeho hudební tvorbou. Dalším důvodem bylo mé zaujetí pro jeho skladatelskou činnost, kterou se zájmem poslouchám již řadu let.

Cílem této práce je tedy širší seznámení se skladatelem Johnem Williamsem, nastínění charakteristických rysů jeho tvorby, uvedení důležitých děl, jeho inspirace v klasické hudbě a přínos světové hudbě. Hlavním výstupem práce bude přiblížení tohoto významného skladatele české veřejnosti.

Co se týče struktury mé bakalářské práce, rozdělila jsem ji do třech velkých tematických celků, které obsahují menší podkapitoly. První dvě části jsou teoretické, třetí část je zaměřena prakticky. V první části práce obecně nastiňuji filmovou hudbu, snažím se ji definovat, popsat její druhy a význam. Také se zde zabývám stručným vývojem filmové hudby v historickém kontextu, vznikem Hollywoodu a postupným přiblížením doby Johna Williamse v obecném měřítku. V druhém oddílu mé bakalářské práce se již plně věnuji skladateli Johnu Willimsovi. Nejprve se snažím popsat jeho životní etapy, od dětství, způsob, jakým se dostal k úspěšné hollywoodské kariéře, až po jeho současný život. Zároveň charakterizují jeho styl komponování, uvádím významná ocenění jeho hudby a popisují jeho dílo v rámci spoluprací s různými filmovými režiséry. Nakonec se v této části obecně věnuji inspiraci Johna Williamse v hudbě klasických skladatelů a podobnostem jeho děl s jinými hudebními díly. Záměrem poslední části práce je analýza vybrané hudby z filmové série *Star Wars*, ve které používám metodu komparace s jinými hudebními díly skladatelů klasické hudby, převážně z doby romantismu a první poloviny 20. století, ve kterých hledám určité analogie či hudební citace.

Snažím se tak dokázat konkrétní vlivy klasické hudby na komponování filmové hudby Johna Williamse a zároveň určité propojení hudby nonartificiální s hudbou artificiální.

1. Zhodnocení použitých zdrojů a metodologie

Problematikou filmové hudby se zabývá v českém prostředí celá řada autorů i akademických prací. V první obecné části bakalářské práce jsem čerpala převážně z publikace slovenského muzikologa prof. Juraje Lexmanna¹ *Teória filmovej hudby*,² dále také z knihy *Dějiny filmové hudby*³ Mervyna Cooka a zahraniční publikace *Film Music*⁴ od Petera Larsona.

Při zpracovávání rešerše o Johnu Williamsovi jsem zjistila, že přímo o tomto skladateli bylo v celém světě napsáno pouhé minimum odborných textů, což mě inspirovalo k dalšímu zkoumání. Z české akademické sféry jsem na téma Johna Williamse zaregistrovala dvě bakalářské práce od stejné autorky Lucie Rušové, které byly publikovány v letech 2010 a 2011 na Univerzitě Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem a Západočeské univerzitě v Plzni. Obě práce však osobu Johna Williamse popisují spíše okrajově a nezabývají se jeho inspirativními zdroji. Další prací, která Johna Williamse zmiňuje a zabývá se částečně jeho hudbou, je například bakalářská práce s názvem *Práce s hudebními leitmotivy ve světě Středozeemě, Narnie a Bradavic* od Elišky Dvořákové z roku 2022.

V části práce, která popisuje osobu J. Williamse, jsem pracovala především se zahraničními zdroji, z nichž nejdůležitějším byl pro mě dr. Emilio Audissino,⁵ který se věnuje skladateli Johnu Williamsovi již mnoho let. Napsal o něm velké množství studií a knih, z nichž nejvýznamnější a nejnovější je ucelené dílo o Johnu Williamsovi *The Film Music of John Williams: Reviving Hollywood's Classical Style*.⁶ Využila jsem také encyklopedii filmových skladatelů *The Encyclopedia of Film Composers*⁷ od Thomase Hischaka a již zmíněnou

¹ Prof. Juraj Lexmann (*1941) je slovenský muzikolog, hudební skladatel, hudební dramaturg, filmový teoretik a pedagog, také zakladatel katedry zvukové skladby na VŠMU v Bratislavě. Mezi jeho zásadní publikace na toto téma patří *Teória filmovej hudby*.

² LEXMANN, Juraj. *Teória filmovej hudby*. Bratislava: Ústav hudobnej vedy Slovenskej akadémie vied, 2006. 182 s. ISBN 8089135064.

³ COOKE, Mervyn. *Dějiny filmové hudby*. Praha: Casablanca, 2011. ISBN 978-80-87292-14-3.

⁴ LARSON, Peter. *Film Music*. London: Reaktion Books, 2007, 254 s. ISBN 9781861893413.

⁵ Emilio Audissino je renomovaný filmový vědec a muzikolog, jehož hlavním výzkumným tématem je hollywoodská filmová hudba a filmový skladatel John Williams. Stal se prvním, kdo vydal o tomto filmovém skladateli rozsáhlejší publikaci v anglickém jazyce. V současnosti pracuje jako docent na švédské univerzitě Linnaeus.

⁶ AUDISSINO, Emilio. *The Film Music of John Williams: Reviving Hollywood's Classical Style*. 2. vydání. Madison, Wisconsin: The University of Wisconsin Press, 2021. ISBN 9780299332341.

⁷ HISCHAK, Thomas S. *The Encyclopedia of Film Composers*. Maryland: Roman & Littlefield, 2015, 836 s. ISBN 978-1-4422-4549-5.

publikaci *Dějiny filmové hudby* od M. Cooka. Dále jsem čerpala ze zahraničních internetových článků či přímo z rozhovorů se samotným Johnem Williamsem umístěných online na platformě YouTube. Nutno podotknout, že převážná část použitých zdrojů, se kterými jsem pracovala, byla v anglickém jazyce, jenž jsem musela přeložit do českého jazyka, abych například mohla uvést informace a citace. Pro přehled a ucelenost práce jsem do příloh zařadila kompletní přehled díla Johna Williamse, ať už z žánru filmové nebo koncertní hudby. Tato příloha tak doplňuje zbývající informace, které nebyly uvedeny v rámci teoretické či praktické části práce.

Co se týče použitých metod v této práci, nejvíce jsem aplikovala metodu komparace na porovnávání různých publikací či hudebních děl. Komparovala jsem například dvě hudební ukázky, ve kterých jsem hledala podobnosti hudebně-výrazových prostředků, ať už v melodii, harmonii, rytmu atd. Dále jsem využila analytickou metodu, kterou jsem zužitkovala v hudbě k filmové sérii *Star Wars*. V rámci této metody jsem rozebrala několik inspirativních zdrojů v tvorbě Johna Williamse z klasické hudby, které pocházely zejména z období romantismu a hudby 20. století.

2. Filmová hudba

2.1. Význam filmové hudby

Hudba má ve filmovém zpracování důležitou vyjadřovací funkci. Ve spojení s určitým filmovým obrazem může vyvolat výjimečný umělecký zážitek nebo dokonce ovlivnit reakci daného diváka.⁸ V takových případech se jedná o komplementární složku filmového díla. V méně častých případech může být hudba také samotným předmětem filmového zobrazení. Obecně je ale hudba programově nerealistickým prvkem filmu. Jejím obsahem totiž není vyjádření reálného světa, není významově propojená se slovy, ani s příčinnými svazky (akustickými efekty).⁹ Je spojena pouze s jakýmsi estetickým zážitkem, který v každém z nás vyvolává různé individuální vize a pocity.¹⁰ „*Hudba se zavedla jako určité antidotum k obrazu. Panovala potřeba ušetřit diváka nepříjemných pocitů, jež pramenily ze sledování žijících, hrajících ba dokonce hovořících osob, které byly zároveň absolutně němé. [...] Hudba měla zbavovat diváky strachu nebo jim pomáhat vstřebat šok. Filmová hudba se dá přirovnat k hvízdání nebo prozpěvování malého děčka ve tmě.*“¹¹

Hudba ve filmu často vzniká účelně vzhledem k filmovému obrazu. Lexmann uvádí, že důležitými prvky, o kterých se při vytváření hudby k filmu musí dopředu přemýšlet, je instrumentace, akordika, hustota zvuku, hlasitost, sazba atd. Filmový střihač tedy synchronizovaně spojuje hudbu s obrazem, buď přizpůsobí hudbu obrazu nebo naopak. Takovéto filmové střídání si po letech našlo svá vlastní pravidla a estetické normy, které tvoří „*autonomní vyjadřovací kategorii filmového jazyka.*“¹² Určité akustické parametry se totiž staly nositeli citových obsahů, které již od nepaměti lidem připomínaly určité skutečnosti na základě jejich vlastních zkušeností. Například silné zvuky nízkých kmitočtů často poukazují na sílu, monumentálnost, hloubku či vážnost, oproti tomu rychlé zvuky vyjadřují určitou živost či veselost. Hudba tak spoluvytváří náladu daného příběhu filmu a pomáhá filmovému vyprávění. Její působení dokáže diváka přimět určitým způsobem citově chápat danou situaci, vcítit se do příběhu či se dokonce dostat do výjimečných uměleckých momentů jako například do tzv. katarze, tedy pocitu očištění se od nepříjemností. Další schopností hudby ve filmu je plynulé spojení menších či větších částí příběhu, které se od sebe liší. Dokáže „*maskovat*

⁸ COOKE, Mervyn. *Dějiny filmové hudby*. s. 22.

⁹ LEXMANN, Juraj. *Teória filmovej hudby*. s. 17.

¹⁰ KASSABIAN, Anahid. *Hearing Film: Tracking Identifications in Contemporary Hollywood Film Music*. New York: Routledge, 2001. ISBN 0-203-90080-4. s. 16.

¹¹ COOKE, Mervyn. *Dějiny filmové hudby*. s. 22.

¹² LEXMANN, Juraj. *Teória filmovej hudby*. s. 19.

časové, prostorové a tematické skoky nebo návraty, které vznikly mezi záběry. ¹³ Díky tomu poté vznikají ucelené části i celkový filmový příběh, který dává divákovi smysl.

Práce filmových skladatelů

Jednotliví filmoví skladatelé se mohou svými styly vzájemně ovlivňovat, používat podobné techniky skládání, a vytvářet tak skladatelské školy. Může se jednat o skladatele z určité národní kinematografie nebo filmových studií, kteří si vytvářeli hudbu specifickou a rozeznatelnou od jiných druhů filmové hudby. ¹⁴ Podle Emilia Audissina se tomuto sdílenému hudebnímu jazyku v rámci jedné hudební školy říká dialekt. ¹⁵ Každý filmový skladatel tvoří svůj vlastní styl skládání filmové hudby, při kterém se projevuje jeho umění komponovat hudbu a jeho celkový postoj k filmovému umění. ¹⁶ Takovému hudebnímu jazyku skladatele se říká idiom. Když skladatel vkládá a vytváří styl hudby určitého filmového snímku, je tento konkrétní hudební jazyk nazýván styl intra-opus. ¹⁷

Druhy filmové hudby

Z hlediska zdroje rozlišujeme dva typy hudby ve filmu. Jako mezivědní obor filmová hudba je považována hudba **nediegetická** (průvodní), která je dodatečně přidána autory filmu a je hrána neviděným orchestrem či hudebníkem. Podle Lexmanna nemluvíme o hudbě v rámci filmové dramatické akce, ale o hudbě, která je v rozporu s předmětem filmu. Druhý typ hudby využívaný ve filmových snímcích není považován za „pravou“ filmovou hudbu, některými teoretiky je označován za „speciální případ ruchu“. Jedná se o **diegetickou** (reálnou) hudbu, která vychází ze zobrazovaného místa filmové akce. Může se jednat například o postavu klavíristy hrajícího na klavír přímo ve filmovém snímku. ¹⁸

Další druhy filmové hudby se rozdělují podle původu vzniku. Prvním typem je **hudba komponovaná**, tedy původní. Tato hudba vzniká v souvislosti se vznikem filmového díla a je komponovaná přímo na míru pro daný film. Druhým typem je hudba **archivní**, která byla různých žánrů (klasická, country, rock atd.) a existovala již před vznikem filmového díla, ale

¹³ LEXMANN, Juraj. *Teória filmovej hudby*. s. 46-189.

¹⁴ Tamtéž. s. 216.

¹⁵ AUDISSINO, Emilio. *John Williams's Film Music: Jaws, Star Wars, Raiders of the Lost Ark, and the Return of the Classical Hollywood Music Style*. University of Wisconsin Press, 2014. 346 s. ISBN 978-0299297343. s. 24.

¹⁶ LEXMANN, Juraj. *Teória filmovej hudby*. s. 216

¹⁷ AUDISSINO, Emilio. *John Williams's Film Music: Jaws, Star Wars, Raiders of the Lost Ark, and the Return of the Classical Hollywood Music Style*. s. XXIV.

¹⁸ LEXMANN, Juraj. *Teória filmovej hudby*. s. 16.

využila se do daného filmového snímku. Může se jednat o hudbu autonomní složenou pro koncertní či jiné účely nebo o hudbu z jiného filmového díla, scénickou hudbu, hudbu z rozhlasových her atd., která se již jednou použila pro ozvučení jiného dramatického díla.¹⁹

2.2. Historie filmové hudby v Hollywoodu

Počátky hudby ve filmu se objevují na konci 19. a začátku 20. století. Hudba v té době začala být spojená s promítáním tzv. **němého filmu** (v angličtině „silent film“),²⁰ kdy sloužila jako doprovodný prostředek pro promítaný obraz filmového snímku. Jednalo se buď o hudbu reprodukovanou z gramofonových desek či orchestrionu nebo se vyprávění příběhu filmu doprovázelo živě hranou hudbou.²¹ Byl to nejdříve improvizovaný hudební doprovod sólových nástrojů jako klavíru, varhan či harmonia, později se přidávalo i větší nástrojové obsazení a film doprovázela větší hudební tělesa, dokonce orchestry. Ze začátku byla hudba spíše improvizovaného charakteru, až později se jednalo o hudbu zkomponovanou přímo pro určitý hudební snímek.²² První pokus o dosažení vyšší umělecké úrovně ve filmu se objevil ve Francii, kde byla složena vůbec první původní hudba k filmu. Ta byla zkomponována skladatelem Camille Saint-Saënem k filmovému snímku *L'assassinat du duc de Guise* (*Zavraždění vévody Guise*, 1908).²³ Hudební doprovod se němým filmům přidával nejen kvůli estetickému zážitku, ale také často ze zcela praktických důvodů, a to pro odvedení pozornosti od rušivého hluku z projektoru nebo pro vyplnění prázdných míst mezi jednotlivými dialogy.²⁴

Postupným vývojem hudebního doprovodu němých filmů se party sólových nástrojů již zcela nahradily většími hudebními tělesy. To měla za následek různorodost těchto hudebních těles a stejně tak hudebního doprovodu, která závisela na samotném hudebním tělese a velikosti daného města a biografu. Stávalo se tak, že se hudební produkce stejného filmového snímku v různých městech lišily a byly svým způsobem originální vždy od těch ostatních. Hudba ke stejnému filmu zněla jinak ve velkých divadlech v metropolích oproti biografům v malých městech na venkově. Dalším problémem, který se objevil na scéně, byla

¹⁹ LEXMANN, Juraj. *Teória filmovej hudby*. s. 185.

²⁰ Němý film („silent film“) neobsahoval žádnou zvukovou stopu, tedy ani namluvené dialogy postav.

²¹ NEUMEYER, David. *Oxford Handbook of Film Music Studies (Oxford Handbooks)*. New York: Oxford University Press, 2015. ISBN 978-0190250591. s. 19.

²² SOUŠKOVÁ, Dana. *Filmová hudba, Hudební druhy a žánry – multimediální studijní materiál* [online]. 2008 [cit. 2023-02-07]. Dostupné z: <http://pdf2.uhk.cz/hudebni-zanry/film.htm>

²³ COOKE, Mervyn. *Dějiny filmové hudby*. s. 29.

²⁴ Tamtéž. s. 21.

nesynchronizovanost hudebního tělesa s promítaným filmem. Nebylo totiž proveditelné, že by hudba zněla přesně s obrazem na filmovém plátně nebo že by byla pokaždé zahrána totožně.²⁵

Od němého filmového plátna ke zvukovému filmu

Na přelomu 20. a 30. let došlo k technickému pokroku a problém se synchronizací hudební produkce se vyřešil přidáním zvukové stopy. Vznikl **zvukový film**, kdy byla hudba a zvuk na stejném páse jako obraz.²⁶ Došlo k eliminaci zvukových rozdílů, zkrocení objemu zvuku a právě tak potřebné synchronizaci zvuku a obrazu, což bylo revoluční změnou ve filmovém průmyslu. Ve venkovském biografu si tak diváci mohli užít zvuk velkého orchestru, který by se předtím naživo do malého prostoru nevešel.²⁷ Mezi první zvukové filmy můžeme řadit například snímek *Don Juan* (1926), ve kterém zněla pouze hudba, a snímek *The Jazz Singer* (*Džezový zpěvák*, 1927), jenž byl zároveň hudební film s komponovanou hudbou od skladatele Louise Silverse²⁸ a zároveň jeden z prvních **namluvených filmů** vůbec (tzv. **talkies**).²⁹

Na začátku zvukových filmů byla ve většině filmů obsažena hudba diegetická. Mohlo se jednat například o postavu hrajícího hudebníka nebo o přímý zdroj zvuku či hudby jako rádio. Důvod byl zcela praktický, a to šetření času a financí. Zvuk byl totiž nahráván zároveň při natáčení obrazu dané filmové scény. Hudba nediegetická byla v raném zvukovém filmu vzácnější a nejčastěji se pouštěla v rámci úvodních titulků, závěrečného ohlášení konce či mezi jednotlivými scénami. Speciálním žánrem zvukového filmu byl muzikál, ve kterém hudba diegetická převládala nad samotnými dialogy postav. Příkladem může být *The Hollywood Revue* (1929).³⁰

První generace klasické hollywoodské filmové hudby

Nová technika přidání zvuku k filmovému obrazu měla vliv nejen na rozvoj filmového průmyslu v Evropě, ale zásadně také na produkci filmů v americkém Hollywoodu. K posunu došlo ve 30. letech, kdy se na scéně objevilo další technické zpracování hudby, a to **vícestopové**

²⁵ AUDISSINO, Emilio. *John Williams's Film Music: Jaws, Star Wars, Raiders of the Lost Ark, and the Return of the Classical Hollywood Music Style*. s. 10.

²⁶ SOUŠKOVÁ, Dana. *Filmová hudba, Hudební druhy a žánry – multimediální studijní materiál* [online]. Dostupné z: <http://pdf2.uhk.cz/hudebni-zanry/film.htm>

²⁷ AUDISSINO, Emilio. *John Williams's Film Music: Jaws, Star Wars, Raiders of the Lost Ark, and the Return of the Classical Hollywood Music Style*. s. 13.

²⁸ LEXMANN, Juraj. *Teória filmovej hudby*. s. 13.

²⁹ LARSON, Peter. *Film Music*. s. 78.

³⁰ AUDISSINO, Emilio. *John Williams's Film Music: Jaws, Star Wars, Raiders of the Lost Ark, and the Return of the Classical Hollywood Music Style*. s. 13.

nahrávání a následné upravování, které se využívalo ve **filmových studiih**.³¹ Podle P. Larsena byl americký filmový průmysl ve 30. a 40. letech rozdělen mezi 8 hlavních filmových studií, která zajišťovala asi 95 procent celkové filmové produkce. Dětila se na 5 velkých a 3 malá. Velké společnosti měly každá navíc svou distribuční společnost a vlastnily kolem 16 procent celkového počtu biografů, což pro ně bylo velmi výdělečné, protože se jednalo asi o třetinu jejich celkového příjmu. Mezi tyto společnosti se řadí Warner Brothers, Paramount, Twentieth Century Fox, Metro-Goldwyn-Meyer (MGM) a Radio-Keith-Orpheum (RKO). Produkce filmů potřebovala být pro tyto „filmové korporace“ co nejefektivnější, ale zároveň ne moc nákladná.³² Zbylá malá studia nevlastnila žádné biografy a byla podřízená velkým společnostem. V tomto případě mluvíme o studiích Universal, Columbia a United Artists. Ve filmovém průmyslu vznikala také další malá studia, ta však produkovala spíše nízkorozpočtové „B filmy“.³³

Každé studio ve filmovém průmyslu mělo tendenci odlišit se od svých konkurentů, a tak vznikala různá zpracování filmů, různé žánry filmu, stejně tak i odlišná hudba. Zatímco RKO bylo například zaměřeno na muzikály, oproti tomu Paramount produkoval dobrodružné a komediální filmy.³⁴ Důsledkem diferenciacce bylo nastavení určitých standardů ve vytváření filmových snímků a v komponování filmové hudby. Ve filmové produkci se zavedl jednotný systém pravidel, který měl za cíl organizovat vyprávění takovým způsobem, aby bylo jasné a účinné na diváky a aby se film vnímal jako něco přirozeného. V hudbě se zavedl podobný systém konvencí, na který se odkazovali i filmoví skladatelé pozdějších let.³⁵ U velkých studií vznikala speciální hudební odvětví, která najímala své hudební režiséry, producenty, skladatele, a další hudební specialisty spolu s vlastními soukromými orchestry.³⁶

Takto vznikl tzv. **klasický Hollywood** v období 30. let, též nazývaný jako **Zlatý věk Hollywoodu (Golden Age)**. Tyto pojmy jsou trochu zavádějící a neměly by se zaměňovat. Termín „klasický Hollywood“ označuje způsob tvoření filmových produkcí v Hollywoodu od 30. let do dnešní doby, jedná se tedy o obecné nastavení pravidel, která vznikla ve 30. letech a stále se na ně navazuje. Termín „Zlatý věk Hollywoodu“ se užívá význačně pro období

³¹ AUDISSINO, Emilio. *John Williams's Film Music: Jaws, Star Wars, Raiders of the Lost Ark, and the Return of the Classical Hollywood Music Style*. s. 12.

³² LARSON, Peter. *Film Music*. s. 85.

³³ COOKE, Mervyn. *Dějiny filmové hudby*. s. 85.

³⁴ Tamtéž. s. 85.

³⁵ LARSON, Peter. *Film Music*. s. 86.

³⁶ COOKE, Mervyn. *Dějiny filmové hudby*. s. 85.

30. až 50. let minulého století, protože se v tomto období objevovaly určité typické prvky, které se v 60. letech již přestaly užívat.³⁷

Jako počátek hudebního hollywoodského stylu bývá považována hudba k filmovému snímku *King Kong* (1933) od skladatele Maxe Steinera.³⁸ Jednalo se o první odpoutání od hudebního realismu, kdy hudba napomáhala publiku vysvětlit, co se vlastně na filmovém plátně dělo, a dodala postavě King Konga důvěryhodnost. Nediegetická hudba tak vyšla z pozadí a začala být aktivněji užívána k vyjádření scény a potřebného napětí.³⁹ Dalšími hollywoodskými skladateli filmové hudby byli v téže době například Alfred Newman,⁴⁰ Erich Korngold,⁴¹ Franz Waxman⁴² či Miklós Róza.⁴³

Druhá generace Hollywoodu v poválečné době

V 50. letech se filmový průmysl začal ubírat novým směrem v reakci na vývoj po 2. světové válce a celkový pokrok průmyslu. Film zažíval existenciální krizi, protože novou konkurencí se mu stala televize, jež značně ovlivnila návštěvnost kin a výdělek filmových studií. M. Cooke uvádí, že návštěvnost kin během 50. let klesla o 50 % (v roce 1949 se prodalo celkem 90 milionů vstupenek do kin, v roce 1956 jich bylo pouze 45 mil.) a několik tisíc kin bylo nuceno ukončit svou činnost. Na to filmové společnosti reagovaly zlepšením kvality svých **velkorozpočtových filmů**, které divákům oproti televiznímu vysílání nabízely širokouhlý formát, barevný obraz a stereofonní zvuk. Hudba tohoto filmového formátu se nijak zásadně nelišila od hudby ostatních filmů předchozích let, nicméně tato nová vize velice nákladných filmových snímků v kině nebyla dlouhodobě udržitelná z finančních důvodů.⁴⁴

³⁷ LARSON, Peter. *Film Music*. s. 86.

³⁸ Max Steiner (1888–1971) byl rakouský skladatel, který studoval klavír u Johannese Brahmsa a hudební vědu u Gustava Mahlera. Poté emigroval do Anglie, následně do Spojených států amerických, kde se usídlil a stal se známým filmovým skladatelem.

³⁹ AUDISSINO, Emilio. *John Williams's Film Music: Jaws, Star Wars, Raiders of the Lost Ark, and the Return of the Classical Hollywood Music Style*. s. 14.

⁴⁰ Alfred Newman (1900–1970) byl americký dirigent a skladatel filmové hudby židovského původu. Složil hudbu k více než 200 filmovým snímkům. Vyhrál celkem 9 Cen Akademie, což je nejvíce, co se kdy filmovému skladateli podařilo.

⁴¹ Erich Wolfgang Korngold (1897–1957) byl rakousko-americký skladatel, dirigent a klavírista. Skládal jak hudbu uměleckou, tak hudbu nonartifickální, převážně filmovou. Je považován za jednoho ze zakladatelů klasické Hollywoodské filmové hudby.

⁴² Franz Waxman (1906–1967) byl německý skladatel a dirigent židovského původu, který emigroval do USA, kde se stal významným filmovým skladatelem Hollywoodu.

⁴³ Miklós Róza (1907–1995) byl maďarský skladatel, který slavil úspěch nejdříve v Evropě, poté emigroval do USA, kde komponoval nejen filmovou hudbu, ale také hudbu koncertní. Viz LARSON, Peter. *Film Music*. s. 87.

⁴⁴ COOKE, Mervyn. *Dějiny filmové hudby*. s. 193.

V hollywoodské filmové hudbě dále pokračoval vývoj orchestrální hudby předchozích let, která byla důležitá pro produkci velkorozpočtových filmů, avšak začaly se zde objevovat i nové prvky, které reagovaly na celkovou změnu společenského uvažování. Skladatelé více experimentovali a komponovali hudbu nejen k zažitým filmovým žánrům, ale také k nově vznikajícím, jako byl například science fiction, fantasy nebo tzv. „noir“,⁴⁵ který se stal určitým symbolem doby reagující na krutosti války. Od pozdní romantické hudby zlatého věku Hollywoodu se nyní přešlo k modernistické hudbě 20. století, která byla charakteristická svým přechodem k disonanci a atonalitě, zároveň také užíváním nestálé harmonie a inspirací v jazzové hudbě.⁴⁶

Pro film byla důležitá nejen hudba komponovaná, ale využívala se velmi často i hudba populární, s kterou byl film propojený. Stávalo se tak, že již vydané soudobé hity často zaznívaly ve filmových snímcích za účelem zvýšení atraktivity filmu pro diváky nebo se naopak hudba originálně složená pro daný film stala populární v rádiích. Z tohoto důvodu si filmová studia dávala záležet na titulních písních a ústředních motivech filmů, které po vydání mohly „žít“ svým životem nezávisle na vydaném filmu.⁴⁷ Důležitým žánrem této doby byl muzikál kombinující mluvené slovo s poutavou hudbou a tanečními choreografiemi. Muzikálové skladby byly předváděny v jednotlivých muzikálových scénách, a hudba tak byla primárně dietetického charakteru. Filmová hudba v užším slova smyslu měla v muzikálu spíše doprovodnou roli.⁴⁸ Příkladem významného muzikálu této doby je *West Side Story* (1961) s hudbou od Leonarda Bernsteina.⁴⁹

Mezi hlavní představitele druhé generace hollywoodské filmové hudby patřili například Bernard Herrman, Miklós Rozsa, Alex North, Leonard Bernstein, Elmer Bernstein či Leonard Rosenman, který byl typický svou atonální hudbou.⁵⁰

Nový Hollywood od 60. let

Zvyšující se rozpočty širokoúhlých filmů z 50. let kvůli své neudržitelnosti způsobily změnu přístupu ve filmovém průmyslu 60. let. Filmová studia vzala konkurenční televizi na milost a aby získala finance, vytvářela filmy přímo televizním stanicím. To pomohlo k vytváření

⁴⁵ Film noir byla řada amerických filmů různých žánrů, která vznikla jako reakce na existenciální problémy a deprese z války. Více viz TÖTEBERG, Michael, ed. *Lexikon světového filmu*. Praha: Orpheus, 2005. Lexica. ISBN 80-903310-7-6. s. 610.

⁴⁶ AUDISSINO, Emilio. *The Film Music of John Williams: Reviving Hollywood's Classical Style*. s. 28.

⁴⁷ LARSON, Peter. *Film Music*. s. 147.

⁴⁸ AUDISSINO, Emilio. *The Film Music of John Williams: Reviving Hollywood's Classical Style*. s. 32.

⁴⁹ PLAZEWSKI, Jerzy. *Dějiny filmu 1895-2005*. Praha: Academia, 2009, 904 s. ISBN 978-80-200-1689-8. s. 353.

⁵⁰ AUDISSINO, Emilio. *The Film Music of John Williams: Reviving Hollywood's Classical Style*. s. 29-33.

nových projektů do kin, na které již filmová studia získala peníze, nicméně na konci 60. let došlo k propadu oblíbenosti televizních stanic kupovat nové filmy, což mělo za následek finanční krizi ve filmovém průmyslu v 70. letech. Filmaři se proto pokusili vrátit k co nejdělečným projektům a začali podporovat velkorozpočtové dobrodružné „trháky“, které měly zaujmout co nejširší publikum a dostat se na mezinárodní filmový trh. Tvůrci těchto filmů vkládali peníze nejen do produkce filmu, ale zároveň také do propagace, která se zdála být možná důležitější než samotné vytváření filmu, což se stalo určitým trendem doby. Příkladem takového velkorozpočtového snímku byly například *Jaws (Čelisti)* v roce 1975 režiséra Stevena Spielberga s hudbou od Johna Williamse či následně *Star Wars (Hvězdné války, 1973–77)* George Lucase, u něhož se poprvé v historii filmu stalo, že prodej reklamních předmětů dokázal vydělat větší obnos peněz než film sám o sobě.⁵¹

Ve filmové hudbě se v 60. letech objevovala místo nepřetržitě plynoucí hudby **uzavřená hudební čísla**, která byla ovlivněná evropskou hudbou a úspěchy evropských filmů. Hlavním propagátorem tohoto stylu byl podle E. Audissina filmový skladatel Ennio Morricone, který řekl: „*Hudba dává filmu vertikální hloubku a horizontální dynamiku, což může být možné pouze pokud je hudba obklopena tichem.*“⁵² Způsob hudebního vyjadřování 60. let byl založen zejména na moderních stylech dané doby, jako jazzu, funk-soulu, rocku, popu a dalších, které poslouchalo hlavně mladé publikum, což byla cílová skupina filmového průmyslu. Hudba se tak musela přizpůsobit dané době a upustit od pozdně romantického stylu klasického Hollywoodu, který však úplně nevymizel. Převrat nastal až na konci 70. let s příchodem hudby Johna Williamse k prvním neoklasickým⁵³ filmovým snímkům, jako byl například *Jaws (Čelisti, 1975)* nebo *Star Wars (Hvězdné války, 1977)*, které vrátily do popředí symfonickou hudbu velkého orchestru s technikou leitmotivů, jenž si dokázala udržet popularitu až do 21. století.⁵⁴

⁵¹ COOKE, Mervyn. *Dějiny filmové hudby*. s. 456-457.

⁵² AUDISSINO, Emilio. *The Film Music of John Williams: Reviving Hollywood's Classical Style*. s. 58.

⁵³ Jako neoklasicismus bývá označováno období, které do filmové hudby přineslo tradiční prvky ze starého Hollywoodu, jako například orchestrální kompozici.

⁵⁴ HISCHAK, Thomas S. *The Encyclopedia of Film Composers*. s. 720.

3. John Williams

„Dalo mi to schopnosti dýchat, schopnost žít a porozumět, že je ve fyzickém životě něco více [...] Aniž bych byl věřící, což výjimečně nejsem, je zde nějaký duchovní život, nějaký umělecký život, nějaká sféra, která je nad všednostmi každodenní reality. Hudba umí pozvednout myšlení na úroveň poezie. Můžeme přemýšlet o tom, jak potřebná byla hudba pro lidstvo. Vždy rád spekuluji o tom, že hudba je starší než jazyk, že jsme pravděpodobně dříve tloukli na bubny a foukali do rákosu, než jsme uměli mluvit. Takže je to podstatná součást naší lidskosti. Dala mi můj život.“⁵⁵

John Williams o smyslu hudby

John Williams dnes patří k nejúspěšnějším a nejvíce oceňovaným skladatelům filmové hudby. Podle Thomase S. Hischaka je Williams považován za vůbec nejúspěšnějšího a nejvíce výdělečného skladatele ve svém oboru.⁵⁶ Za jeho více než 60letou kariéru se mu podařilo složit hudbu k více než 100 filmovým snímkům, z toho přibližně k 50 komerčně úspěšným filmům. Za svou skladatelskou činnost získal řadu prestižních ocenění, ať už Ceny Akademie (the Academy Awards, známé jako the Oscars), Ceny Grammy (the Grammy Awards), Ceny Emmy (the Emmy Awards) a další.⁵⁷ Také však získal řadu čestných doktorátů od různých univerzit a prestižní Řád britského impéria od britské královny Alžběty II.⁵⁸ Často je spojován s filmovými režiséry jako Steven Spielberg, George Lucas, Chris Columbus atd. Jeho spolupráce s nimi přinesla světu komerčně úspěšné filmy. Kromě filmové hudby složil i hudbu k televizním pořadům a k významným kulturním událostem, například k olympijským hrám v Los Angeles roku 1984 nebo ke 100. výročí Sochy svobody. Nicméně Williams se nevěnoval pouze oblasti nonartificiální hudby, ale skládal a stále skládá též artificiální hudbu pro koncertní účely. Významnou součástí jeho života je také dlouhá dirigentská kariéra.⁵⁹ Celkem 14 let působil jako hudební režisér a dirigent světově uznávaného amerického orchestru The Boston Pop Orchestra, se kterým vystupoval nejen v USA, ale vycestoval s ním i do zahraničí,

⁵⁵ COYLE, Jake. John Williams, 90, steps away from film, but not music. *Associated Press* [online]. 2022 [cit. 2023-02-19]. Dostupné z: <https://apnews.com/article/john-williams-indiana-jones-star-wars-music-af541b3979fd6c0ea624bb200c322f42>

⁵⁶ HISCHAK, Thomas S. *The Encyclopedia of Film Composers*. s. 715.

⁵⁷ John Williams: Bibliography. *John Williams* [online]. [cit. 2022-10-11]. Dostupné z: <https://johnwilliams.org/reference/bibliography>.

⁵⁸ John Williams honoured as Queen Elizabeth II's final 'Knight' before she died. *Classic FM* [online]. [cit. 2022-10-11]. Dostupné z: <https://www.classicfm.com/composers/williams/honorary-knighthood-queen-elizabaeth-ii/-:~:text=John Williams has been awarded,Her Majesty's final 'Knights>

⁵⁹ HISCHAK, Thomas S. *The Encyclopedia of Film Composers*. s. 717.

například do Japonska.⁶⁰ John Williams rovněž dirigoval i jiné významné světové orchestry, jako například Londýnský symfonický orchestr či Vídeňskou filharmonii.⁶¹

I přes všechny tyto zásluhy se však Johnu Williamsovi nedostalo velké pozornosti z akademické sféry. Podle Emilia Audissina o něm bylo doposud napsáno velmi málo a je s podivem, že kromě jeho vlastní obsáhlé studie (*The Film Music of John Williams: Reviving Hollywood's Classical Style*) ještě stále nebylo v anglickém jazyce napsáno nic jiného než pouze drobnější studie v jiných jazycích. Možným důvodem může být podle Audissina jisté opovrhování evropských intelektuálů americkým „imperionalismem“, to ovšem stále nevysvětluje malý zájem Williamsových krajanů.⁶² Jistým zadostiučiněním, který by mohl přinést Johnu Williamsovi poctu a důstojné zakončení jeho kariéry, zůstává současné natáčení dokumentárního filmu o jeho životě, který se rozhodl natočit jeho dlouholetý přítel Steven Spielberg.⁶³

3.1. Dětství a dospívání

John Williams se narodil v americkém městě New York, konkrétně v části Queens ve čtvrti Flushing 8. února 1932. Jeho otec John Francis Williams, s přezdívkou Johnny Williams, byl jazzový bubeník, který vedl úspěšnou kariéru v kvintetu Raymonda Scotta a v orchestru rádia CBS. Mladý John Williams byl díky tomu s hudbou od mládí v kontaktu, a mohl nahlédnout do nahrávacích studií. Začal se učit hrát na mnoho hudebních nástrojů, od trumpety, trombonu, fagotu, violoncella, klarinetu, až po klavír. Ten ho zaujal ze všech nástrojů nejvíce a později bylo jeho snem stát se profesionálním koncertním klavíristou. Roku 1948 se rodina Williamsových přestěhovala do Los Angeles, kde mladý Williams navštěvoval soukromé hodiny klavíru u Roberta Van Epse, jenž skládal filmovou hudbu pro orchestr hollywoodského studia. To znamenalo pro Johna Williamse první setkání se světovou filmovou hudbou vůbec.⁶⁴

Při studiích na střední škole North Hollywood High School skládal hudbu pro školní kapelu. Později studoval na Los Angeles City College a na Kalifornské univerzitě, zatímco soukromě docházel na lekce kompozice a kontrapunktu k Mariu Costelnuovo-Tedescoovi.

⁶⁰ AUDISSINO, Emilio. *The Film Music of John Williams: Reviving Hollywood's Classical Style*. s. 3.

⁶¹ John Williams honoured as Queen Elizabeth II's final 'Knight' before she died. *Classic FM* [online]. [cit. 2022-10-11]. Dostupné z: <https://www.classicfm.com/composers/williams/honorary-knighthood-queen-elizabaeth-ii/-:~:text=John Williams has been awarded,Her Majesty's final 'Knights>

⁶² AUDISSINO, Emilio. *The Film Music of John Williams: Reviving Hollywood's Classical Style*. s. 4.

⁶³ LINTON, Siena. Steven Spielberg confirms a documentary on film music legend John Williams is coming. *Classic FM* [online]. 2023 [cit. 2023-02-21]. Dostupné z: <https://www.classicfm.com/discover-music/periods-genres/film-tv/spielberg-documentary-composer-john-williams/>

⁶⁴ AUDISSINO, Emilio. *The Film Music of John Williams: Reviving Hollywood's Classical Style*. s. 98.

V roce 1952 byl Williams povolán do Letectva Spojených států amerických, kde působil jako klavírista, dirigent a aranžér pro vojenskou kapelu The Northeast Air Command Band. Později se mu zde naskytla příležitost poprvé složit hudbu k filmu. Jednalo se o dokumentární film o námořních provinciích Kanady.⁶⁵

Když se Williams roku 1955 vrátil z vojenské služby, stal se v New Yorku studentem prestižní The Julliard School, kde studoval hru na klavír u Rosiny Lhévinne, což později okomentoval slovy: „*Myslím, že jsem chtěl hrát Rachmaninova s Newyorskou filharmonií.*“⁶⁶ Při studiích si přivydělával v mnoha klubech v New Yorku jako jazzový klavírista. Na konzervatoři pro Williamse ale brzy přišel zvrát. Když se na chodbách zaposlouchával do hry ostatních studentů klavíru ještě mladších, než byl on, uvědomil si, že se chce stát skladatelem: „*No, jestli je tohle konkurence, možná bych měl být skladatel.*“⁶⁷

3.2. Cesta k Hollywoodu

Roku 1956 byl Williams zpět v Los Angeles, kde se oženil s herečkou a zpěvačkou Barbarou Ruick a založil rodinu. Z tohoto důvodu Williams potřeboval najít stálou pracovní pozici. Naštěstí se uvolnilo místo klavíristy v orchestru filmové společnosti Columbia Pictures, kam byl přijat, a oficiálně tím vstoupil do filmového světa jako člen orchestru. Podílel se na řadě slavných filmových snímků, například *West Side Story*, a televizních seriálů jako *Peter Gunn*, kde hrál známý klavírní motiv. Od roku 1958 začal pracovat pro filmové studio The 20th Century Fox a v témže roce složil vůbec první hudbu k celovečernímu filmu s názvem *Daddy-O*.⁶⁸

Postupně se dostával v hollywoodském prostředí na vyšší příčky, přes dirigenta a aranžéra orchestru nahrávacích studií Columbia Records až po skladatele pro televizní studia The Revue Television Studios, později známého jako Universal Television Studios. Využil příležitost vyzkoušet si stříhání hudby a setkal se s mistry hollywoodské hudby, jako například s Bernardem Herrmanem, který se stal jeho blízkým přítelem, Conradem Salingerem, který pro něj byl velkou inspirací a učitelem,⁶⁹ nebo také s Franzem Waxmanem, Alfredem

⁶⁵ Interview with John Williams. In: *Youtube* [online]. 7. 6. 2016 [cit. 2022-11-02]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=HFXCfXkJSmA&t=26s&ab_channel=TheUnitedStatesAirForceBand. Kanál uživatele The United States Air Force Band.

⁶⁶ AUDISSINO, Emilio. *John Williams's Film Music: Jaws, Star Wars, Raiders of the Lost Ark, and the Return of the Classical Hollywood Music Style*. s. 87.

⁶⁷ Tamtéž.

⁶⁸ AUDISSINO, Emilio. *The Film Music of John Williams: Reviving Hollywood's Classical Style*. s. 100.

⁶⁹ AUDISSINO, Emilio. *John Williams's Film Music: Jaws, Star Wars, Raiders of the Lost Ark, and the Return of the Classical Hollywood Music Style*. s. 89.

Newmanem nebo Dimitri Tiomkinem.⁷⁰ Současně byl aktivní jako skladatel umělé hudby a profesionální hudebník, který komponoval alba s vlastními skladbami pro kvarteto, septeto, okteto nebo orchestr, příkladem může být jeho album *The John Towner Touch*.⁷¹

V 60. letech se Williams stále více orientoval na skládání filmové hudby. Ročně zkomponoval hudbu pro tři desítky hodinových televizních pořadů, což znamenalo, že musel složit přibližně 20 minut hudby týdně pro různé filmové žánry. Sám vzpomínal: „*Byla to pro mě obrovská příležitost k učení. Co jsem napsal možná nebylo dobré, ale hlavní myšlenkou to bylo dokončit, což jsem dokončil.*“⁷² Williams v té době nebyl tolik známý hudebník, ale postupně si vybudovával svou kariéru, když veřejně vystupoval jako dirigent. V roce 1967 složil hudbu k filmu *The Valley of the Dolls (Údolí panenek, 1967)*, která mu opatřila první nominaci na cenu Oskar.⁷³ Od televize přešel Williams ke kinematografii a psal hlavně hudbu ke komediím, ku příkladu *John Goldfarb, Please Come Home!* (1965) nebo *How to Steal a Million* (1966). Žánrem ve vývoji Williamsovy filmové kariéry, kterým se jeho hudba dostala do širšího povědomí, byly katastrofické filmy. Složil hudbu například k seriálu *Lost in Space* (1965–68), filmu *The Towering Inferno (Skleněné peklo, 1974)* s režisérem Irwinem Allenem nebo k filmu *The Poseidon Adventure (Dobrodružství Poseidomu, 1972)*.⁷⁴

Vrchol Williamsovy kariéry započal v polovině 70. let s nástupem tzv. Nového Hollywoodu. Tato doba neznamenała zcela novou éru ve filmovém průmyslu, avšak určitý návrat ke starým formám a tradicím klasického Hollywoodu, které byly jistým způsobem napodobovány. Tento styl se označoval jako „neoklasický“. Mezi první neoklasické filmy s hudbou od Johna Williamse patří snímky *Čelisti (Jaws, 1975)* a *Hvězdné války (Star Wars, 1977)*, které započaly éru významných spoluprací J. Williamse s filmovými režiséry jako Steven Spielberg nebo George Lucas, z čehož vzešlo mnoho světově uznávaných filmových snímků a filmových sérií. Williamsův orchestrální kompoziční styl se tak stal trendem filmového průmyslu na přelomu 70. a 80. let.⁷⁵ V této době složil John Williams hudbu například k filmům *Superman* (1978), *Indiana Jones a dobyvatelé ztracené archy (Indiana*

⁷⁰ LARSON, Peter. *Film Music*. s. 167.

⁷¹ AUDISSINO, Emilio. *The Film Music of John Williams: Reviving Hollywood's Classical Style*. s. 101.

⁷² AUDISSINO, Emilio. *John Williams's Film Music: Jaws, Star Wars, Raiders of the Lost Ark, and the Return of the Classical Hollywood Music Style*. s. 88.

⁷³ HISCHAK, Thomas S. *The Encyclopedia of Film Composers*. s. 715.

⁷⁴ AUDISSINO, Emilio. *John Williams's Film Music: Jaws, Star Wars, Raiders of the Lost Ark, and the Return of the Classical Hollywood Music Style*. s. 90.

⁷⁵ AUDISSINO, Emilio. *The Film Music of John Williams: Reviving Hollywood's Classical Style*. s. 118-121.

Jones and the Raiders of the Lost Ark, 1981), *E.T. Mimozemšťan (E.T. the Extra-Terrestrial*, 1982) nebo dalším dílům filmové série *Star Wars*.⁷⁶

V roce 1979 dostal John Williams příležitost stát se hostujícím dirigentem známého amerického orchestru Boston Pops, což zapůsobilo na tamější hudebníky natolik, že se ho orchestr rozhodl následující rok jmenovat jejich hlavním šéfdirigentem. Tato jedinečná šance znamenala spojení úspěšného filmového skladatele, který se doposud pohyboval pouze v nahrávacích studiích, s publikem a širokou veřejností díky významnému hudebnímu souboru jako byl Boston Pops Orchestra. Filmová hudba a Williamsův neoklasicistní styl se tak mohly dostat do popředí a být hrány živě na koncertech spolu s umělé hudbou. V roce 1984 nastala v orchestru krize, protože J. Williams podal rezignaci z důvodu nespokojenosti s přístupem hudebníků v orchestru. Podle něj se chovali neprofesionálně a měli s ním jisté „umělecké a tvůrčí rozdílnosti“. „*Pro ně je to čas hry, ale já to беру vážně,*“⁷⁷ řekl Williams. Nicméně potom, co se hudebníci omluvili, se rozhodl v orchestru nadále zůstat a působil jako dirigent dalších 9 let. V roce 1993 John Williams po 11 letech působení z Boston Pops odešel v 60 letech do důchodu, i když další rok stále ještě vypomáhal s dirigováním většiny koncertů. Podle jeho slov chtěl pracovat méně jako dirigent a skladatel filmové hudby: „*Chci mít čas na psaní koncertní hudby, méně cestovat, a také bych chtěl číst, procházet se a trávit čas se svými vnoučaty.*“⁷⁸ Přesto však i po odchodu nepřerušil s Boston Pops vztahy a stal se „Boston Pops Laureate Conductor.“⁷⁹

Po odchodu do důchodu se John Williams začal více soustředit na skládání umělé hudby a nadále působil jako dirigent. Určitou „obchodní značkou“ se mu staly speciální koncerty filmové hudby, které doprovázely filmové ukázky či celé filmové snímky promítané na velkých obrazovkách. Jedním z prvních živě hraných koncertů k filmovému obrazu byl slavnostní koncert roku 1993 ku příležitosti posledního roku působení Johna Williamse v Boston Pops Orchestra. K různým obrazovým klipům filmů jako například *Star Wars* či *Indiana Jones* orchestr živě doprovázel hudbu složenou Johnem Williamsem.⁸⁰ V téže roce

⁷⁶ John Williams: Compositions. *John Williams.org* [online]. [cit. 2022-11-22]. Dostupné z: <https://johnwilliams.org/compositions>

⁷⁷ AUDISSINO, Emilio. *John Williams's Film Music: Jaws, Star Wars, Raiders of the Lost Ark, and the Return of the Classical Hollywood Music Style*. s. 189.

⁷⁸ CATALANO, Peter. John Williams to Leave Boston Pops: Music: The Oscar-winning film composer and the ensemble's conductor since 1980 wants to devote more time to serious compositions. His reign will end in 1993. *Los Angeles Times* [online]. Boston, 1991, 21. 12. 1991 [cit. 2023-04-18]. Dostupné z: <https://www.latimes.com/archives/la-xpm-1991-12-21-ca-566-story.html>

⁷⁹ John Williams and the Boston Pops. *Boston Symphony Orchestra* [online]. [cit. 2023-04-18]. Dostupné z: <https://www.bso.org/exhibits/john-williams-and-the-boston-pops>

⁸⁰ AUDISSINO, Emilio. *John Williams's Film Music: Jaws, Star Wars, Raiders of the Lost Ark, and the Return of the Classical Hollywood Music Style*. s. 192.

Williams složil hudbu ke dvěma filmům, a to k filmu *Schindlerův seznam* (*Schindler's List*), za což vyhrál svou čtvrtou Cenu Akademie za nejlepší hudbu, a k filmovému snímku *Jurský park* (*Jurassic Park*). V 90. letech také složil hudbu k filmům jako například *JFK* (1991), *Sedm let v Tibetu* (*Seven Years in Tibet*, 1997) nebo *Zachraňte vojína Rayana* (*Saving Private Ryan*, 1998).⁸¹

3.3. John Williams na přelomu tisíciletí

Na začátku 21. století John Williams stále aktivně komponoval i dirigoval, což platí i v současnosti. Toto období pro něj znamenalo další popularitu, a to díky filmovým adaptacím knih od J. K. Rowlingové. J. Williams zhudebnil celkem 3 díly této filmové série, a to film *Harry Potter a kámen mudrců* (*Harry Potter and the Sorcerer's stone*, 2001), *Harry Potter a tajemná komnata* (*Harry Potter and the Chamber of Secrets*, 2002) a *Harry Potter a vězeň z Azkabanu* (*Harry Potter and the Prisoner of Azkaban*, 2004).⁸² Po letech se také vrátil k úspěšným sériím *Star Wars* a *Indiana Jones*, pro jejichž pokračování složil opět hudbu, např. k filmům *Star Wars: Vzestup Skywalkera* (*Star Wars: The Rise of a Skywalker*, 2019) nebo poslednímu plánovanému dílu řady *Indiana Jones – Indiana Jones a nástroj osudu* (*Indiana Jones and the Dial of Destiny*).⁸³

Dnes je Johnu Williamsovi 91 let a jeho tvorba stále zůstává na předních místech světové filmové hudby. Podle Amerického filmového institutu jeho jméno dokonce obsazuje první místo v žebříčku Top 25 nejlepších filmových hudebních doprovodů všech dob, a to za hudbu k filmu *Star Wars*. Jméno Johna Williamse se však v žebříčku objevuje ještě dvakrát, a to na 6. místě za *Čelisti* a na 14. místě za hudbu k filmu *E.T. Mimoszemšťan*.⁸⁴ John Williams v současné době působí stále jako dirigent a koncertuje nejen napříč Spojenými státy, ale také v zahraničí. V roce 2022 například koncertoval opět po dvou letech spolu s Vídeňskou

⁸¹ John Williams: Compositions. *John Williams.org* [online]. [cit. 2022-11-22]. Dostupné z: <https://johnwilliams.org/compositions>

⁸² COOKE, Mervyn. *Dějiny filmové hudby*. s. 466-467.

⁸³ John Williams: Compositions. *John Williams.org* [online]. [cit. 2022-11-22]. Dostupné z: <https://johnwilliams.org/compositions>

⁸⁴ AFI's 100 Years Of Film Scores. *American Film Institute* [online]. [cit. 2021-11-02]. Dostupné z: <https://www.afi.com/afis-100-years-of-film-scores/>

filharmonii.⁸⁵ V roce 2023 a 2024 má v plánu vycestovat například do Japonska⁸⁶ nebo dirigovat Filadelfský orchestr spolu se známým americkým violoncellistou Yo-Yo Ma.⁸⁷

Otázka odchodu do skladatelského důchodu zůstává pro Johna Williamse stále otevřeným tématem. „*Stále skládáte?*“ „*Každý den. Já jím, spím a píši několik hodin denně.*“⁸⁸ To prozradil v březnu 2023 John Williams televizi Today. Roku 2022 podle novin *The New York Times* oznámil, že skládání do filmu by již rád odložil stranou a spíše se věnoval komponování koncertů.⁸⁹ V rozhovoru pro *Associated Press* devadesátiletý John Williams přiznal, že jeho možná poslední film bude páté pokračování filmu *Indiana Jones*. Reagoval tehdy na výrok Harrisona Forda, který prohlásil, že se bude jednat o jeho vůbec poslední natočený film. „*Harrison Ford je o něco mladší než já... prohlásil, že to bude jeho poslední film. Tak jsem myslel: Když to Harrison může udělat, tak já možná také.*“⁹⁰ Nicméně v lednu 2023 na konferenci spolu se Stevenem Spielbergem v divadle WGA v Beverly Hills Williams svůj výrok změnil. Na otázku, zda se opravdu chystá opustit filmový průmysl, sdělil, že by možná zvažoval složit hudbu pro Stevena Spielberga, kdyby ho požádal. „*Steven je hodně věci. Je režisér, producent, vedoucí studia, spisovatel, filantrop a učitel. Jednou věcí, kterou není, je člověk, kterému můžete říct ne.*“ Williams rovněž řekl, že člověk nemůže opustit hudbu. „*Je to jako dýchání, je to váš život. Den bez hudby by byl chybou.* Spielberg na to reagoval: „*Ted musím zjistit co sakra budu dělat dál.*“⁹¹ Jelikož to tedy vypadá, že konec komponování Johna Williamse není v dohledu, třeba se brzy dočkáme nějaké nové zajímavé spolupráce této dvojice.

Co se týče přínosu Johna Williamse světové filmové hudbě, Emilio Audissino vyzdvihuje jako důležité převážně Williamsovo dirigentské působení za éry, kdy byl již známým filmovým skladatelem. To mělo za následek obrovský vliv jak na prezentování

⁸⁵ CASCHETTO, Maurizio. John Williams In Vienna, 2022. *The Legacy of John Williams* [online]. 2022 [cit. 2023-04-18]. Dostupné z: <https://thelegacyofjohnwilliams.com/2022/03/15/john-williams-in-vienna-2022/>

⁸⁶ 2023OMF Program Announcement! Maestro John Williams, special friend of Festival Director Seiji Ozawa, to conduct an orchestra concert!. *Ozawa Festival* [online]. [cit. 2023-04-18]. Dostupné z: <https://www.ozawa-festival.com/en/news/2023/02/07/140000.html>

⁸⁷ An Evening with John Williams and Yo-Yo Ma. *Carnegie Hall* [online]. [cit. 2023-04-18]. Dostupné z: <https://www.carnegiehall.org/Calendar/2024/02/22/An-Evening-with-John-Williams-and-Yo-Yo-Ma-0700PM>

⁸⁸ John Williams becomes oldest person to be nominated for Oscar. In: *Youtube* [online]. 12.3.2023. [cit. 2023-03-31]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=UX1cRubgYK0&ab_channel=TODAY. Kanál uživatele TODAY.

⁸⁹ HERNÁNDEZ, Javier C. John Williams, Hollywood's Maestro, Looks Beyond the Movies. *The New York Times* [online]. 2022 [cit. 2023-02-21]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2022/02/08/arts/music/john-williams-hollywood-film.html>

⁹⁰ COYLE, Jake. John Williams, 90, steps away from film, but not music. *Associated Press* [online]. 2022 [cit. 2023-02-19]. Dostupné z: <https://apnews.com/article/john-williams-indiana-jones-star-wars-music-af541b3979fd6c0ea624bb200c322f42>

⁹¹ BREZNICAN, Anthony. John Williams Is Not Retiring on Steven Spielberg. *Vanity Fair* [online]. 2023 [cit. 2023-02-19]. Dostupné z: <https://www.vanityfair.com/hollywood/2023/01/steven-spielberg-john-williams-50-years-movie-collaboration>

filmové hudby v koncertních sálech, tak na koncertní programy amerických, ale i zahraničních orchestrů, do kterých se od 90. let začaly čím dál více zařazovat skladby z oblasti filmové hudby.⁹² Podle skladatele Davida Newmana⁹³ John Williams „přesvědčil poměrně konzervativní instituci, aby hrála víc a víc filmové hudby“ a poskytl světu nejen svou filmovou hudbu, ale celý filmový žánr.⁹⁴ John Williams tedy do značné míry ovlivnil, že filmová hudba zní v dnešní době napříč různými světovými koncertními sály. V souvislosti s tím o něm jeho mladší kolega filmový skladatel Hans Zimmer⁹⁵ prohlásil: „Potřebujeme ho teď víc, než jsme ho kdy potřebovali.“⁹⁶

3.4. Kompoziční styl

„Steve, potřebuješ pro tento film (*Schindlerův seznam*) lepšího skladatele, než jsem já.“
„Máš pravdu, John. Ale oni jsou všichni mrtví.“⁹⁷

John Williams a Steven Spielberg

Spojení starého a nového zvuku Hollywoodu

John Williams je dnes často zařazován mezi jednoho ze zakladatelů tzv. neoklasicistní filmové hudby.⁹⁸ Za tu je označována hudba, která oproti překombinované soudobé hudbě přináší z minulých hudebních forem zpátky jednoduchost a přehlednost.⁹⁹ Williams využil zvuku původního hollywoodského filmu a současně ho propojil s hudbou tzv. nového Hollywoodu, přičemž přinesl velký symfonický orchestr (typický pro pozdně romantickou hudbu) a klasické strukturální postupy do hudby moderní doby.¹⁰⁰ V 60. letech byl jeden z mála, který uplatňoval

⁹² AUDISSINO, Emilio. *The Film Music of John Williams: Reviving Hollywood's Classical Style*. s. 234-240.

⁹³ David Louis Newman (*1954) je americký skladatel filmové hudby a dirigent. Složil hudbu k více než 100 filmovým snímkům jako například *Anastasia*, za což byl nominován na cenu Oskar, nebo *Scooby-Doo*. Jeho otec byl Alfred Newman, známý filmový skladatel 20. století.

⁹⁴ BURLINGAME, Jon. As John Williams Turns 90, No Signs of Slowing Down, With 'Fabelmans,' 'Indiana Jones' and Birthday Gala in the Offing. *Variety* [online]. 2022 [cit. 2023-04-19]. Dostupné z: <https://variety.com/2022/artisans/news/john-williams-turns-90-celebrating-1235172996/>

⁹⁵ Hans Florian Zimmer (*1957) je současný německý skladatel filmové hudby a hudební producent, který zkomponoval hudbu k více než 100 filmovým snímkům, jako například k filmové sérii *Piráti z Karibiku* či k filmům jako *Lví král*, *Gladiátor*, *Muž z oceli* atd. Jeho filmová hudba je inovativní v zakomponování elektrofonických hudebních nástrojů k tradičním orchestrálním zvukům. Hans Zimmer získal za svou hudbu 2 Ceny Akademie a 4 Ceny Grammy.

⁹⁶ HERNÁNDEZ, Javier C. John Williams, Hollywood's Maestro, Looks Beyond the Movies. *The New York Times* [online]. 2022 [cit. 2023-02-21]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2022/02/08/arts/music/john-williams-hollywood-film.html>

⁹⁷ AUDISSINO, Emilio. *John Williams's Film Music: Jaws, Star Wars, Raiders of the Lost Ark, and the Return of the Classical Hollywood Music Style*. s. 55.

⁹⁸ Tamtéž. s. 92.

⁹⁹ Tamtéž. s. 119.

¹⁰⁰ COOKE, Mervyn. *Dějiny filmové hudby*. s. 458

techniky klasické hudby a nebo je využíval více systematicky než jeho současníci. V 70. letech mezi prvními obnovil již neužívané prvky z filmové hudby hollywoodské zlaté éry, což se stalo ve velkém měřítku trendem pozdějších let.¹⁰¹ O tento návrat se pokusili i skladatelé z dřívější hollywoodské generace (jako Elmer Bernstein, Jerry Goldsmith nebo Erich Korngold), avšak neslavili takový úspěch jako Williams.¹⁰² Jejich hudba ovšem mohla sloužit jako určitá inspirace pro Johna Williamse, protože u nich za mlada pracoval jako klavírista, a mohl tak od nich leccos pochytit.¹⁰³ Williams byl vlastně jistý spojovací článek mezi klasickou filmovou hudbou starého Hollywoodu a současnou moderní filmovou hudbou Hollywoodu nového.¹⁰⁴

Leitmotivy

John Williams často hledá inspiraci v hudbě 19. století, proto je hlavním rysem jeho hudby práce s **leitmotivem**.¹⁰⁵ Tím se rozumí hudební myšlenka opakující se po celou dobu skladby vyjadřující určitou postavu nebo předmět daného příběhu. Leitmotivy mají určitý sémantický význam a pomáhají usnadnit orientaci v hudebním díle.¹⁰⁶ V případě Williamse se často jedná o jednoduché tři až čtyř tónové motivy, které obratně obměňuje, a vytváří tak chytlavé melodie.¹⁰⁷ Podle Adorna a Eislera můžeme leitmotivy chápat rovněž jako „*jakési obchodní značky, jejíž prostřednictvím lze okamžitě identifikovat postavy, emoce či symboly*“.¹⁰⁸ K najetí správného hudebního vyjádření daného filmu či postavy je potřeba velmi dobrého instinktu skladatele. Pokud funguje správně, dokáže posluchač okamžitě rozeznat film nebo konkrétní postavu a rychle se mu melodie dostane do paměti. Pokud se tedy nějaká postava objeví na filmovém plátně, pomocí leitmotivu dochází k větší dramatizaci dané postavy. Samotný John Williams tvrdí, že úspěšná filmová hudba se opírá o „*příjemnou hudební identifikaci pro dané postavy*“,“¹⁰⁹ proto se snaží čerpat z něčeho, co se velmi dobře skloubí s tím, co vidí.

¹⁰¹ LARSON, Peter. *Film Music*. s. 166.

¹⁰² *Hudba: kompletní obrazové dějiny*. Přeložila Wanda DOBROVSKÁ. Praha: Knižní klub, 2014. ISBN 978-80-242-4652-9. s. 291.

¹⁰³ AUDISSINO, Emilio. *John Williams: Music for Films, Television, and the Concert Stage*. s. 13.

¹⁰⁴ Tamtéž. s. 10.

¹⁰⁵ AUDISSINO, Emilio. *John Williams's Film Music: Jaws, Star Wars, Raiders of the Lost Ark, and the Return of the Classical Hollywood Music Style*. s. 122.

¹⁰⁶ BRIBITZER-STULL, Matthew. *Understanding the Leitmotif: From Wagner to Hollywood Film Music*. Cambridge University Press, 2015. ISBN 978-1107098398. s. 8.

¹⁰⁷ HISCHAK, Thomas S. *The Encyclopedia of Film Composers*. s. 717.

¹⁰⁸ COOKE, Mervyn. *Dějiny filmové hudby*. s. 94.

¹⁰⁹ AUDISSINO, Emilio. *John Williams's Film Music: Jaws, Star Wars, Raiders of the Lost Ark, and the Return of the Classical Hollywood Music Style*. s. 125.

Původ leitmotivu se nejvíce spojuje s kompozičním stylem romantického skladatele Richarda Wagnera,¹¹⁰ který tyto hudební myšlenky využíval ve své programní hudbě, především ve svých operách.¹¹¹ Nicméně užívání hudebních myšlenek bylo typické také pro další romantické skladatele, jako například pro Karla Maria von Webera¹¹² či Hectora Berlioze¹¹³ a jeho *Fantastickou symfonii*.¹¹⁴

Další charakteristické prvky

Williams také hojně pracuje s hudebními tématy, díky čemuž vytváří vzájemnou souhru a využívá symbolismu. V práci s tématy jsou pro něj často důležité i hudební citace, které nepřebírá doslovně, ale čerpá z jejich charakteru.¹¹⁵ Užívání těchto ucelených hudebních myšlenek a témat započalo v pozdějším evropském romantismu u již zmíněných skladatelů jako byl například Wagner. Williams se tak mohl inspirovat jeho přeměnami tématu nebo vytvořením hlavního tématu, které se klene nad menší podskupinou dalších témat. Dalším společným nápadným znakem těchto dvou skladatelů je způsob tvoření melodie, rytmu, harmonie a dokonce „*poměru starého a nového v jejich hudbě*.“¹¹⁶ Největší podobnost však můžeme nalézt ve vytváření sítě témat, kde z hlavního tématu vychází jednotlivá nová témata a motivy. Dalším romantickým prvkem, který je charakteristický pro kompoziční styl Johna Williamse, je využití velkého symfonického orchestru.¹¹⁷

Williamsova osobnost je ovlivněna rovněž hudebními prvky 20. století. V jeho skladbách můžeme opětovaně najít polyfonii, atonalitu i jazzové prvky (například jazzové akordy nebo synkopický rytmus). Zvláštními technikami využitými k vyjádření amerických

¹¹⁰ Richard Wagner (1813–1883) byl významný německý představitel hudebního romantismu. Byl také básník, spisovatel a dirigent. Byl revoluční v kompoziční technice svých oper, kdy odstranil uzavřená operní čísla a zavedl koncept tzv. nekonečné melodie. Wagner je také často spojován s termínem Gesamtkunstwerk, který označoval dílo, v němž je spojeno současně více druhů umění. Složil mnoho oper, jako například *Lohengrin*, *Tristan a Izolda* nebo *Prsten Nibelungův*.

¹¹¹ AUDISSINO, Emilio. *John Williams's Film Music: Jaws, Star Wars, Raiders of the Lost Ark, and the Return of the Classical Hollywood Music Style*. s. 124.

¹¹² Karl Maria von Weber (1786–1826) byl německý romantický skladatel, dirigent a klavírní virtuóz. Významně ovlivnil vývoj německé opery. Mezi jeho nejznámější opery patří například *Čarostřelec*.

¹¹³ Hector Berlioz (1803–1869) byl francouzský romantický skladatel, dirigent a hudební kritik. Mezi jeho neznámější skladby patří *Fantastická symfonie* a *Rekviem*.

¹¹⁴ BRIBITZER-STULL, Matthew. *Understanding the Leitmotif: From Wagner to Hollywood Film Music*. s. 21.

¹¹⁵ AUDISSINO, Emilio. *John Williams's Film Music: Jaws, Star Wars, Raiders of the Lost Ark, and the Return of the Classical Hollywood Music Style*. s. 122.

¹¹⁶ PAULUS, Irena. Williams versus Wagner or an Attempt at Linking Musical Epics. *International Review of the Aesthetics and Sociology of Music*. [online]. Croatian Musicological Society., 2000, 31(2), 153–84 [cit. 2022-09-21]. Dostupné z: JSTOR, <https://www.jstor.org/stable/3108403>, s. 153.

¹¹⁷ HERNÁNDEZ, Javier C. John Williams, Hollywood's Maestro, Looks Beyond the Movies. *The New York Times* [online]. 2022 [cit. 2023-02-21]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2022/02/08/arts/music/john-williams-hollywood-film.html>

témat jsou pandiatonika a kvartová harmonie. První metoda využívá tóny z diatonické stupnice volně bez ohledu na klasické postupy a k akordům postaveným na různých stupních nejsou přiřazeny žádné pevné funkce ani stupně důležitosti.¹¹⁸ Oproti tomu kvartová harmonie tvoří akordy z čistých kvart, což není v klasické harmonii typické, protože se akordy tvoří pouze seskupením tercií.¹¹⁹

Častou kompoziční technikou, kterou John Williams využívá ve svých známých filmových melodiích, je práce s intervalem čisté kvinty. Toho si lze povšimnout u mnoha známých melodií, které John Williams složil, jako například u melodie úvodního pochodového tématu k filmu *Star Wars*, ve známé melodii k filmu *E.T. Mimoszemšťan* nebo také v tématu k filmu *Jurský park*.¹²⁰

Williamsova hudební obratnost vedla k častému, ale nenápadnému vypůjčování z již vzniklého hudebního repertoáru, kdy se nebál využít prvků z minulosti. Podle muzikologa Sergio Miceliho dochází ve Williamsově tvorbě ke splynutí umělé a populární hudby, avšak „*nikdo zatím nezážil a nescháchal tyto ingredience tak pečlivě.*“¹²¹

John Williams si zvláště potrpěl na dohlížení příprav filmové hudby, aby se dodržely původní myšlenky skladeb.¹²² Protože se stal v 80. letech dirigentem The Boston Pop Orchestra, mohl tak své skladby a obecně i filmovou hudbu prezentovat široké veřejnosti a řídit orchestr tak, jak sám původně zamýšlel při skládání daných skladeb.¹²³ Williams byl též jedinečný tím, že komponoval i záložní hudbu, která se nakonec nepoužila pro finální verze filmu, což nebylo v té době tak běžné. Sám John Williams řekl o svých skladbách: „*možná působí uspořádaněji a provázaněji, než jsem měl sám v úmyslu.*“¹²⁴

¹¹⁸ AUDISSINO, Emilio. *John Williams's Film Music: Jaws, Star Wars, Raiders of the Lost Ark, and the Return of the Classical Hollywood Music Style*. s. 123.

¹¹⁹ Praktická jazzová harmonie. *Milan Svoboda* [online]. [cit. 2022-11-15]. Dostupné z: <http://www.milansvoboda.com/cz/prakticka-jazzova-harmonie>.

¹²⁰ We've worked out John Williams' secret to starting a great melody, and it's unbelievably simple. *Classic FM* [online]. 2019 [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://www.classicfm.com/discover-music/periods-genres/film-tv/john-williams-secret-music-trick/>

¹²¹ AUDISSINO, Emilio. *John Williams's Film Music: Jaws, Star Wars, Raiders of the Lost Ark, and the Return of the Classical Hollywood Music Style*. s. 120.

¹²² COOKE, Mervyn. *Dějiny filmové hudby*. s. 461.

¹²³ AUDISSINO, Emilio. *John Williams's Film Music: Jaws, Star Wars, Raiders of the Lost Ark, and the Return of the Classical Hollywood Music Style*. s. 5.

¹²⁴ COOKE, Mervyn. *Dějiny filmové hudby*. s. 461

3.5. Ocenění Johna Willamse

Skladateli Johnu Williamsovi se v jeho kariéře podařilo získat celou řadu významných ocenění a titulů. Vyhrál celkem 5 Cen Akademie (the Academy Awards, také známých jako Ceny Oskar) za nejlepší filmovou hudbu, a to poprvé v roce 1971 za film *Fiddle on the Roof*, poté v roce 1975 za hudbu k filmu *Jaws (Čelisti)*, roku 1977 za hudbu k filmu *Star Wars (Hvězdné války)*, roku 1982 za hudbu k filmu *E.T. the Extra-Terrestrial (E.T. – Mimoszemšťan)* a poslední v roce 1994 za hudbu k filmu *Schindler's List (Schindlerův seznam)*. 12. března 2023 na 95. ročníku udílení Cen Akademie se John Williams stal nejstarším nominovaným v historii předávání, když se ucházel o svou 53. nominaci s hudbou k filmu *The Fabelmans (Fabelmanovi)*. V současnosti je John Williams druhý nejvíce nominovaný člověk Cen Akademie v historii, hned po Waltu Disneyovi, který obdržel celkem 59 nominací.¹²⁵

Dále Williams vyhrál za nejlepší filmovou hudbu celkem 4 Ceny Zlatý Glóbus (the Golden Globe Awards). V roce 1976 za film *Jaws (Čelisti)*, v roce 1978 za film *Star Wars*, v roce 1983 za film *E.T.: Extra Terrestrial (E.T. Mimoszemšťan)* a v roce 2006 za film *Memoirs of a Geisha (Gejša)*.¹²⁶ Dalšími cenami, které získal, bylo 7 cen BAFTA (British Academy of Film and Television Awards, tedy Filmová cena britské akademie), 25 cen Grammy (Grammy Awards), 3 ceny Emmy (Emmy Awards), 8 cen Saturn Awards a mnoho dalších.¹²⁷

Kromě cen získaných za konkrétní skladby byl John Williams také oceněn za svůj hudební přínos světu. Od prestižních amerických vysokých škol a univerzit mu bylo uděleno celkem 22 čestných doktorátů, například od Julliard School, Harvard University, Boston College, Boston University, Northeastern University nebo University of South Carolina. Williams se může taktéž pyšnit získáním vysokých vyznamenání jako například Olympic Order v roce 2003 od Olympijského hnutí nebo Kennedy Centre Honor v roce 2004. Roku 2009 se stal také držitelem nejvyššího ocenění vlády USA National Medal of Arts (Národní medaile za umění) a v témže roce se také stal the American Academy of Arts & Sciences Fellow (členem Americké akademie umění a věd).¹²⁸ Roku 2016 obdržel od Amerického filmového institutu Lifetime Achievement Award (Ocenění za celoživotní dílo) jako první

¹²⁵ At 90, John Williams Makes History as Oldest-Ever Oscar Nominee. *Oscars: A.Frame* [online]. 2023, 24. 1. 2023 [cit. 2023-03-31]. Dostupné z: <https://aframe.oscars.org/news/post/2023-oscar-nominations-john-williams-makes-history>

¹²⁶ John Williams. *Golden Globe Awards* [online]. [cit. 2023-04-21]. Dostupné z: <https://www.goldenglobes.com/person/john-williams>

¹²⁷ John Williams: Compositions, movies, age and awards revealed. *Classic FM* [online]. [cit. 2023-03-31]. Dostupné z: <https://www.classicfm.com/composers/williams/guides/facts-williams/movies/>

¹²⁸ John Williams: Bibliography. *John Williams* [online]. [cit. 2023-04-11]. Dostupné z: <https://johnwilliams.org/reference/bibliography>.

skladatel filmové hudby v historii.¹²⁹ V roce 2020 získal od Španělska za umění Cenu princezny asturské a od Velké Británie The Gold Medal from the Royal Philharmonic Society (Zlatou medaili Královské filharmonické společnosti).¹³⁰ Krátce předtím, než v září roku 2022 zesnula britská královna Alžběta II., bylo Johnu Williamsovi uděleno velice prestižní britské ocenění pro cizí státní příslušníky a občany zemí Commonwealthu, kteří se mimořádně zasloužili o služby Velké Británii, Řád britského impéria. John Williams se tak stal jedním z posledních dvou čestných rytířů, které královna stihla před svou smrtí jmenovat. Tím druhým byl Robert Iger, bývalý generální ředitel společnosti Disney.¹³¹

3.6. Williamsovo dílo a jeho inspirativní zdroje

John Williams za svůj život složil hudbu k velkému množství filmových snímků, přičemž spolupracoval s mnoha filmovými režiséry a tvůrci. V této kapitole vyzdvihneme důležité filmové spolupráce, které přinesly filmovému průmyslu nejen známé scény, ale také hudební motivy, které jsou již nadobro s danými filmy spojeny a není mnoho lidí, kteří by je neznali. Zároveň stručně zmíním některé inspirační zdroje, které John Williams mohl při komponování dané filmové hudby využít.

„Johnova hudba je světová, žije mimo svůj zdrojový materiál a zaslouží si to.“¹³²

Steven Spielberg

3.6.1. Spolupráce se Stevenem Spielbergem

Vztah mezi Johnem Williamsem a Stevenem Spielbergem má v historii filmu a filmové hudby důležité místo. Podle Maurizia Caschetta se jedná o vůbec nejdelší a nejúspěšnější propojení filmového režiséra a skladatele filmové hudby v dějinách filmu, které trvá již přes 50 let (roku 2022 tomu bylo přesně 50 let).¹³³ Stejný názor má i E. Audissino, který jejich vztah popisuje

¹²⁹ John Williams: 44th AFI Life Achievement Award Honoree. *American Film Institute* [online]. [cit. 2023-04-21]. Dostupné z: <https://www.afi.com/laa/john-williams/>

¹³⁰ Conductor John Williams. *San Francisco Symphony* [online]. 2023 [cit. 2023-04-17]. Dostupné z: <https://www.sfsymphony.org/Data/Event-Data/Artists/W/John-Williams>

¹³¹ John Williams honoured as Queen Elizabeth II's final 'Knight' before she died. *Classic FM* [online]. [cit. 2022-10-11]. Dostupné z: [https://www.classicfm.com/composers/williams/honorary-knighthood-queen-elizabaeth-ii/-:~:text=John Williams has been awarded,Her Majesty's final 'Knights](https://www.classicfm.com/composers/williams/honorary-knighthood-queen-elizabaeth-ii/-:~:text=John%20Williams%20has%20been%20awarded,Her%20Majesty's%20final%20Knights)

¹³² The Fabelmans - Steven Spielberg & John Williams Featurette. In: *Youtube* [online]. 19. 12. 2022. [cit. 2023-02-19]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=PE9DJfy6es&ab_channel=UniversalPictures. Kanál uživatele Universal Pictures.

¹³³ CASCHETTO, Maurizio. History In The Making: The Spielberg/Williams Collaboration. *The Legacy of John Williams* [online]. 2022 [cit. 2022-11-22]. Dostupné z: <https://thelegacyofjohnwilliams.com/2022/08/20/spielberg-williams-podcast/>

jako nejvíce harmonické spojení režiséra a skladatele ve filmovém průmyslu.¹³⁴ Dlouholetá a velice blízká spolupráce Johna Williamse a režiséra Stevena Spielberga započala iniciativou mladého Spielberga roku 1972, který hudební tvorbu Johna Williamse dlouho obdivoval. Rozhodl se ho najmout jako skladatele k jejich prvnímu společnému filmovému snímku *The Sugarland Express* (*Sugerlandský expres*, 1974).¹³⁵ Od té doby se jim podařilo spolupracovat na 29 filmových kolaboracích, díky čemuž se do filmové kultury dostalo mnoho úspěšných filmů jako například *Jaws* (*Čelisti*), *E.T. the Extra-Terrestrial* (*E. T. – Mimozemšťan*), *Indiana Jones, Close Encounters of the Third Kind* (*Blízká setkání třetího druhu*) nebo *Schindler's List* (*Schindlerův seznam*) atd. Oba spojuje obliba tradičního symfonického orchestru oproti uměle vytvořeným syntetickým zvukům. Proto ve Spielbergových filmech můžeme slyšet hudbu, která vznikla díky velkým symfonickým orchestrům a sborům, což je pro Johna Williamse typické.¹³⁶ Jejich zatím poslední spoluprací je Spielbergovo autobiografické drama *The Fabelmans* (*Fabelmanovi*, 2022).¹³⁷

„Ať už budou naše vztahy jakékoli, jestli to bude hudba nebo práce s ním (Spielbergem) nebo prosté trávení času s ním, myslím, že spolu budeme vždy.“¹³⁸

John Williams o Stevenu Spielbergovi

„Myslím, že Johnův přínos pro všechny mé filmy je naprosto nezměrný. Je to tak organické k obrazu a tak to patří na všechna ta správná místa, že když film funguje dobře, hudba z filmu nevyčívá a film zase hudbu nepotlačuje. Jedná se o absolutní bratrství mezi hudbou a obrazem, mezi hudebním vyprávěním a psaným vyprávěním. John přepisuje mé filmy hudebně.“¹³⁹

Steven Spielberg o Johnu Williamsovi

¹³⁴ AUDISSINO, Emilio. *The Film Music of John Williams: Reviving Hollywood's Classical Style*. s. 260.

¹³⁵ COOKE, Mervyn. *Dějiny filmové hudby*. s. 462.

¹³⁶ AUDISSINO, Emilio. *The Film Music of John Williams: Reviving Hollywood's Classical Style*. s. 262.

¹³⁷ The Fabelmans – Steven Spielberg & John Williams Featurette. In: *Youtube* [online]. 19. 12. 2022. [cit. 2023-02-19]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=PE9DJfy6es&ab_channel=UniversalPictures. Kanál uživatele Universal Pictures.

¹³⁸ MACDONALD, Kyle. John Williams hints at retirement from film music, says new score might be his last. *Classic FM* [online]. 2022 [cit. 2023-02-19]. Dostupné z: <https://www.classicfm.com/composers/williams/retirement-film-music-interview/>

¹³⁹ The Fabelmans – Steven Spielberg & John Williams Featurette. In: *Youtube* [online]. 19. 12. 2022. [cit. 2023-02-19]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=PE9DJfy6es&ab_channel=UniversalPictures. Kanál uživatele Universal Pictures.

Čelisti (Jaws, 1974-75)¹⁴⁰

Významným mezníkem v jejich spolupráci se stal film *Jaws* (*Čelisti*), který slavil velký úspěch a stal se v roce svého vydání finančně nejúspěšnějším filmem v dějinách filmu.¹⁴¹ Hudba byla zajímavá svým tajemným disonantním motivem, tedy pulzujícím basovým půltónem vedeným v pravidelném rytmickém ostinatu, který měl v lidech vyvolat strach spojený s přítomností žraloka. Jelikož dravec po většinu času nebyl zobrazen přímo na filmovém plátně, hudba byla často jediným znakem jeho přítomnosti.¹⁴² Tento jednoduchý, avšak efektivní leitmotiv mohl rovněž připomínat tlukot srdce či jednoduchost dravce, který touží pouze po krvi.¹⁴³ Sám Williams v rozhovoru pro televizi TODAY popsal, jak vznikl ikonický motiv těchto 2 tónů: „No, ze zoufalství, ale snažil jsem se charakterizovat postavu žraloka nějak hudebně a myslím, že to bylo intuitivní a instinktivní [...], tak jsem to Stevenovi zahrál na klavír a on řekl něco jako: „To si děláš legraci, vid’?“ a já jsem řekl „Ne.““¹⁴⁴



Obrázek 1: Hlavní hudební motiv z filmu Čelisti¹⁴⁵

Tento známý motiv by mohl mít jistou inspiraci ve 4. větě Dvořákovy *Novosvětské symfonie*, která začíná podobným půltónovým pulzujícím basem, avšak v jiné tónině. Zdali se Williams Dvořákem inspiroval, avšak není známo.¹⁴⁶

¹⁴⁰ *Jaws* [film]. Režie Steven Spielberg. USA, 1975.

¹⁴¹ TÖTEBERG, Michael, ed. *Lexikon světového filmu*. s. 84.

¹⁴² COOKE, Mervyn. *Dějiny filmové hudby*. s. 462.

¹⁴³ AUDISSINO, Emilio. *John Williams's Film Music: Jaws, Star Wars, Raiders of the Lost Ark, and the Return of the Classical Hollywood Music Style*. s. 112.

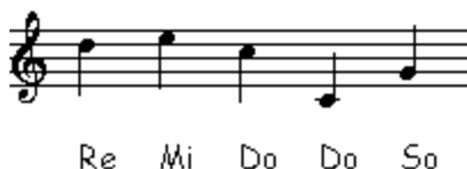
¹⁴⁴ John Williams becomes oldest person to be nominated for Oscar. In: *Youtube* [online]. 12.3.2023. [cit. 2023-03-31]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=UX1cRubgYK0&ab_channel=TODAY. Kanál uživatele TODAY.

¹⁴⁵ AUDISSINO, Emilio. *The Film Music of John Williams: Reviving Hollywood's Classical Style*. s. 126.

¹⁴⁶ John Williams: Main Title (Theme From Jaws), Antonín Dvořák: Symphony No. 9, "From the New World", 4th Movement (Allegro Con Fuoco). *Who Sampled* [online]. [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: [https://www.whosampled.com/sample/107696/John-Williams-Main-Title-\(Theme-From-Jaws\)-Antonín-Dvořák-Symphony-No.-9,-From-the-New-World,-4th-Movement-\(Allegro-Con-Fuoco\)/](https://www.whosampled.com/sample/107696/John-Williams-Main-Title-(Theme-From-Jaws)-Antonín-Dvořák-Symphony-No.-9,-From-the-New-World,-4th-Movement-(Allegro-Con-Fuoco)/)

Blízká setkání třetího druhu (Close Encounters of the Third Kind, 1977)¹⁴⁷

V tomto filmu hrála hudba Johna Williamse významnou roli v samotném ději, protože byla využita jako komunikační prostředek lidí s mimozemskými tvory, kteří navštívili planetu zemi v míru.¹⁴⁸ Hlavní melodie složená z 5 tónů se tak stala jistou záhadnou řečí filmu *Blízká setkání třetího druhu* a znamenala určitou „hudební liturgii“ mimozemšťanů při přistávání na zemi.¹⁴⁹ Steven Spielberg vzpomínal, jak tato melodie vznikala: „John věnoval hodně času, aby objevil těchto 5 tónů. Sám John řekl: „Nemůže to znít jako píseň a nemůže to znít jako úryvek, musí to být někde mezi úryvkem a písní, takže to nemůže být sedm tónů, jako píseň, a nemohou to být 4 tóny.“ Takže se matematicky rozhodl, že to bude pět tónů.“¹⁵⁰ V rámci této filmové hudby si můžeme povšimnout určitých náznaků prvku Dies Irae, který se objevuje v melodii daného motivu.¹⁵¹



Obrázek 2: Pětitónový hudební motiv ve filmu *Blízká setkání třetího druhu*¹⁵²

Indiana Jones

V této sérii filmů, jejichž režisérem byl Steven Spielberg a scénáristou George Lucas, využil John Williams dynamická pochodová témata typická pro dobrodružné příběhy. S hudebním tématem pochodu Indiana Jonese se seznamujeme v prvním dílu série zvaném *Dobývatele ztracené archy*¹⁵³ a následně s tímto tématem Williams pracuje i v dalších dílech. Využívá variace, což můžeme pozorovat například v úvodu filmu *Indiana Jones a poslední křížová*

¹⁴⁷ *Close Encounters of the Third Kind* [film]. Režie Steven Spielberg. USA, 1977.

¹⁴⁸ TÖTEBERG, Michael, ed. *Lexikon světového filmu*. s. 58.

¹⁴⁹ HISCHAK, Thomas S. *The Encyclopedia of Film Composers*. s. 719.

¹⁵⁰ Steven Spielberg talking about the music of *Close Encounters of the Third Kind*. In: *Youtube* [online]. 18. 8. 2019. [cit. 2023-04-13]. Dostupné z:

https://www.youtube.com/watch?v=tW5CnwnRisE&ab_channel=RobWainfur. Kanál uživatele Rob Wainfur.

¹⁵¹ JUDD, Timothy. John Williams' "Close Encounters of the Third Kind": A Cinematic Tone Poem. *The Listeners' Club* [online]. 2020, 3. 1. 2020 [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://thelistenersclub.com/2020/01/03/john-williams-close-encounters-of-the-third-kind-a-cinematic-tone-poem/>

¹⁵² 35: Where do the 5 tones with hand symbols in the movie "Close Encounters of the Third Kind" come from? *Ars Nova Software* [online]. [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: https://www.ars-nova.com/Theory_Q&A/Q35.html

¹⁵³ *Indiana Jones and the Raiders of the Lost Ark* [film]. Režie Steven Spielberg. USA, 1981.

výprava¹⁵⁴, kde „známou melodii efektně odkládá a dlouho ji jen naznačuje důvěrně známými intervalovými vztahy.“¹⁵⁵ Motiv Indiana Jonese se tak objevuje napříč všemi filmovými pokračováními a stal se jednou z nejznámějších melodií filmu.



Obrázek 3: Známy hudební motiv postavy Indiana Jones¹⁵⁶

E.T. – Mimosmšť'an (E.T. the Extra-Terrestrial, 1982)¹⁵⁷

K tomuto filmu s podobnou tématikou jako *Blízká setkání třetího druhu*, tedy přátelským setkáním lidí s mimozemskými bytostmi, složil John Williams velice proslulé melodie, podle Cooka dokonce jedny ze svých „nejtypičtějších a nejoblíbenějších hudebních doprovodů.“¹⁵⁸ Mezi známé motivy patří téma postavy E.T. mimozemšťana, které má sedm tónů, nebo tzv. *Flying Theme (Létající téma)*.¹⁵⁹ Charakter filmové hudby vyjadřuje radostné setkání malého chlapce s mimozemským tvorem, který se snaží odletět domů, přičemž se v hudbě objevuje dlouhé dramatické hudební vyvrcholení.¹⁶⁰



Obrázek 4: *Flying Theme (Létající téma)* z filmu *E.T. Mimosmšť'an*¹⁶¹

¹⁵⁴ *Indiana Jones and the Last Crusade* [film]. Režie Steven Spielberg. USA, 1989.

¹⁵⁵ COOKE, Mervyn. *Dějiny filmové hudby*. s. 465.

¹⁵⁶ John Williams Themes, Part 4 of 6: The Raiders March (Indiana Jones' Theme). *Film Music Notes* [online]. [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://filmmusicnotes.com/2013/03/23/john-williams-themes-part-4-of-6-the-raiders-march-indiana-jones-theme/>

¹⁵⁷ *E.T. the Extra-Terrestrial* [film]. Režie Steven Spielberg. USA, 1982.

¹⁵⁸ COOKE, Mervyn. *Dějiny filmové hudby*. s. 465.

¹⁵⁹ HISCHAK, Thomas S. *The Encyclopedia of Film Composers*. s. 718.

¹⁶⁰ COOKE, Mervyn. *Dějiny filmové hudby*. s. 465.

¹⁶¹ We've worked out John Williams' secret to starting a great melody, and it's unbelievably simple. *Classic FM* [online]. 2019 [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://www.classicfm.com/discover-music/periods-genres/film-tv/john-williams-secret-music-trick/>

K této hudbě můžeme pozorovat určité podobnosti u Howarda Hansona a jeho *Symfonie č. 2*. Ty jsou patrné například ve vázané melodii, klidném tempu a podobné instrumentaci či harmonii.¹⁶² Williamsovou inspirací mohl být taktéž kompoziční styl Richarda Wagnera, který je patrný v závěrečné části filmu, která připomíná Wagnerovu techniku nekončící melodie využitou v operě *Tristan a Izolda*.¹⁶³

Jurský park (Jurassic Park, 1993)¹⁶⁴ a Ztracený svět (The Lost World, 1997)¹⁶⁵

Filmy z žánru science fiction, které se snažily vyjádřit, jaké by to bylo, kdyby lidstvo probudilo dinosaury opět k životu, podpořil John Williams svou hudbou, aby dopomohl vytvořit svět plný úžasu a velkoleposti těchto vymřelých tvorů. Steven Spielberg popsal, jakým způsobem se John Williams přistupoval k zhudebnění těchto stvoření: „Když poprvé viděl obraz, mluvil o vznešenosti těchto zvířat. [...] Opravdu chtěl umístit dinosaury tam, kam patří, s určitým obdivem a respektem. [...] Zhudebnil tento film se srdcem dítěte, které vědělo, jak vytvořit pocit úžasu nad těmito úžasnými velkolepými tvory.“¹⁶⁶ Jedním z nejnámějších hudebních motivů je *Journey to the Island*, který hudebně vyjadřuje kouzlo ostrova plného dinosaurů.



Obrázek 5: Hudební motiv *Journey to the Island* z filmu *Jurský park*¹⁶⁷

Nejnovější spolupráce – Fabelmanovi (The Fabelmans, 2022)¹⁶⁸

Zatím nejnovější 29. spoluprací Johna Williamse a Stevena Spielberga je filmový snímek *The Fabelmans (Fabelmanovi)*, který vyšel roku 2022 a pro oba znamenal zároveň oslavu 50letého výročí jejich spolupráce. Film byl natočený jako autobiografie Spielbergova života, který ho podle jeho slov pokládá za nejvíce osobní film v jeho dosavadní kariéře: „*Pracovat*

¹⁶² AUDISSINO, Emilio. *John Williams: Music for Films, Television, and the Concert Stage*. s. 16.

¹⁶³ AUDISSINO, Emilio. *John Williams's Film Music: Jaws, Star Wars, Raiders of the Lost Ark, and the Return of the Classical Hollywood Music Style*. s. 124.

¹⁶⁴ *Jurassic Park* [film]. Režie Steven Spielberg. USA, 1993.

¹⁶⁵ *The Lost World: Jurassic Park* [film]. Režie Steven Spielberg. USA, 1997.

¹⁶⁶ Steven Spielberg and John Williams discuss Jurassic Park. In: *Youtube* [online]. 13. 1. 2023. [cit. 2023-04-20]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=-VLhlWijZMw&ab_channel=FieldsOnFilm. Kanál uživatele FieldsOnFilm.

¹⁶⁷ We've worked out John Williams' secret to starting a great melody, and it's unbelievably simple. *Classic FM* [online]. 2019 [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://www.classicfm.com/discover-music/periods-genres/film-tv/john-williams-secret-music-trick/>

¹⁶⁸ *The Fabelmans* [film]. Režie Steven Spielberg. USA, 2022.

společně na tomto filmovém snímku, který považuji za vůbec nejosobnější film mé kariéry, v nejosobnější spolupráci s Johnem Williamsem mé kariéry, bylo pro nás nádherné a pro Johna zároveň krásné zakončení kariéry filmového skladatele.“ John Williams to okomentoval slovy: „Tento film, *Fablemanovi*, je myslím jedinečným dárkem.“¹⁶⁹ Film je inspirovaný dětstvím Spielberga, který vyrůstal v Arizoně.¹⁷⁰

3.6.2. „Kouzelné filmy“ režiséra Chrise Columba

Dalším z filmových režisérů, s kterým John Williams spolupracoval a který volil témata spojená s dětským dobrodružstvím a pohádkovou atmosférou, byl Chris Columbus. Spolu s Johnem Williamsem natočili celkem 6 filmových snímků, z nichž nejznámější jsou *Home Alone (Sám doma)* nebo filmy ze světa *Harryho Pottera*. To, jak Columbus přesvědčil Johna Williamse, aby zhudebnil jeho filmy, popisuje v rozhovoru pro Entertainment Weekly: „Znal jsem Stevena Spielberga roky. Steven mě spojil s manažerem Johna Williamse a John souhlasil se shlednutím toho filmu (*Sám doma*) a zamiloval si ho. Jeho hudba pozdvihla film na jinou úroveň.“¹⁷¹

Sám doma (Home Alone, 1990)¹⁷² a Sám doma 2: Ztracen v New Yorku (Home Alone 2: Lost In New York, 1992)¹⁷³

U těchto komedií byly hlavním tématem Vánoce, pro děti období, kdy se dějí kouzelné věci. Hlavní postavou filmu je malý chlapec Kevin McCallister, kterého rodina při svém odjezdu na dovolenou zapomene o Vánocích doma, a on tak musí čelit dobrodružství v boji proti lupičům. Známým hudebním tématem filmu je hlavní melodie skladby *Somewhere in My Memory*.¹⁷⁴

¹⁶⁹ The Fabelmans – Steven Spielberg & John Williams Featurette. In: *Youtube* [online]. 19. 12. 2022. [cit. 2023-02-19]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=PE9DJfy6es&ab_channel=UniversalPictures. Kanál uživatele Universal Pictures.

¹⁷⁰ BURLINGAME, Jon. As John Williams Turns 90, No Signs of Slowing Down, With ‘Fabelmans,’ ‘Indiana Jones’ and Birthday Gala in the Offing. *Variety* [online]. 2022 [cit. 2023-04-19]. Dostupné z: <https://variety.com/2022/artisans/news/john-williams-turns-90-celebrating-1235172996/>

¹⁷¹ WILKINSON, Amy. 'Home Alone' turns 25: A deep dive with director Chris Columbus. *Entertainment Weekly* [online]. 2015 [cit. 2023-04-11]. Dostupné z: <https://ew.com/article/2015/11/06/home-alone-turns-25-chris-columbus/>

¹⁷² *Home alone* [film]. Režie Chris Columbus. USA, 1990.

¹⁷³ *Home Alone 2: Lost in New York* [film]. Režie Chris Columbus. USA, 1992.

¹⁷⁴ Home Alone at 30: Coming of Age – 30th Anniversary Video | Movie Birthdays. In: *Youtube* [online]. 13. 12. 2020. [cit. 2023-04-25]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=NVagq_Zxfc&ab_channel=MovieBirthdays. Kanál uživatele Movie Birthdays.



Obrázek 6: Hlavní melodie skladby "Somewhere in My Memory" z filmu *Home Alone*¹⁷⁵

U filmové hudby z filmu *Sám doma* můžeme pozorovat určitou inspiraci v ruské baletní hudbě, především u Čajkovského *Louskáčka*, u kterého Williams převzal zvuky celesty k úvodním titulům nebo kozácké tance „trepak“. Inspiraci můžeme slyšet také u Prokofjeva, který využíval podobou práci s melodií, harmonií či instrumentací jako Williams.¹⁷⁶

Filmová série Harry Potter

S režisérem Chrisem Columbem se podařilo Johnu Williamsovi dosáhnout dalšího velkého úspěchu, a to u filmových zpracování dětských knih od J. K. Rowlingové *Harry Potter a Kámen mudrců* (2001)¹⁷⁷ a *Harry Potter a Tajemná komnata* (2002).¹⁷⁸ Williams složil hudbu ještě k třetímu dílu série *Harry Potter a Vězeň z Azkabanu* (2004),¹⁷⁹ který byl ale natočen již jiným režisérem Alfonsem Cuarónem. Hudba k těmto filmům je považována za druhou nejúspěšnější Williamsovu filmovou hudbou hned po *Hvězdných válkách*. Hudbu k ostatním dílům série poté převzali jiní skladatelé.¹⁸⁰ Hlavním tématem filmu je dobrodružství malého chlapce Harryho Pottera v kouzelnickém světě, který chodí do školy čar a kouzel v Bradavicích spolu s jeho přáteli Hermionou a Ronem.¹⁸¹ Mezi nejznámější hudební témata patří *Hedwig's Theme*, který je hrán na celestu a provází děj téměř ve všech filmových zpracováních, nebo také *Harry's Wondrous World* představující kouzelný svět čar a kouzel.¹⁸²

¹⁷⁵ Home Alone Theme Alto/Bari Sax Sheet Music. In: *Youtube* [online]. 6. 12. 2018. [cit. 2023-04-25]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=fspQrvZ3v2o&ab_channel=MaxSax. Kanál uživatele MaxSax.

¹⁷⁶ AUDISSINO, Emilio. *John Williams: Music for Films, Television, and the Concert Stage*. s. 16.

¹⁷⁷ *Harry Potter and the Philosopher's Stone* [film]. Režie Chris Columbus. Velká Británie, USA, 2001.

¹⁷⁸ *Harry Potter and the Chamber of Secrets* [film]. Režie Chris Columbus. Velká Británie, USA, 2002.

¹⁷⁹ *Harry Potter and the Prisoner of Azkaban* [film]. Režie Alfonso Cuarón. Velká Británie, USA, 2004.

¹⁸⁰ COOKE, Mervyn. *Dějiny filmové hudby*. s. 467.

¹⁸¹ ROWLING, J. K. *Harry Potter a kámen mudrců*. 11. vydání. Přeložil Vladimír MEDEK. V Praze: Albatros, 2021. ISBN 978-80-00-06191-7.

¹⁸² PENTREATH, Rosie. A complete, definitive ranking of the most magical Harry Potter themes. *Classic FM* [online]. 2021 [cit. 2023-04-25]. Dostupné z: <https://www.classicfm.com/discover-music/periods-genres/film-tv/best-harry-potter-themes-official-ranking/>



Obrázek 7: Hudební motiv Hedwig's Theme (Hedvičino téma) z filmové série Harry Potter¹⁸³

Určitým inspiračním zdrojem z klasické hudby mohl být pro filmovou sérii *Harry Potter* Gustav Holst a jeho *Planety*, konkrétně skladby *Uran* či *Neptun*. Určitým inspiračním zdrojem mohly být také pro téma *Harry's Wondrous Worlds* Mendelsohnovy *Pisně beze slov*, op. 19 č. 5, kde zní podobné intervaly v melodii.¹⁸⁴

3.6.3. Star Wars a spolupráce s Georgem Lucasem

Další významná spolupráce, kterou přispěl John Williams světu, byla s Georgem Lucasem. Z jejich úspěšného spojení vznikla série filmů, jejichž hudba je podle Amerického filmového institutu považována za zcela nejlepší filmovou hudbu, která byla kdy složena. Obsadila 1. místo v žebříčku 25 nejlepších hudebních filmových doprovodů všech dob.¹⁸⁵ Hudba k těmto filmovým snímkům je podle AFI považována za nejvlivnější neoklasickou práci své doby.¹⁸⁶ Sám Williams takový velký úspěch zpočátku vůbec nečekal a roku 1988 řekl: „*Nedělám si žádné iluze, od začátku jsem to bral jako film pro děti, a podle toho jsem také napsal hudbu. Všichni, kdo jsme na tom projektu pracovali, jsme předpokládali, že se zařadí k oblíbeným filmům na sobotní odpoledne. Ani ve snu by nás nenapadlo, že dosáhne takového mezinárodního úspěchu.*“ Pár let později Williams dodal, že jejich úspěch je pravděpodobně takový, protože: „*přesahuje kulturní a jazykové hranice a čerpá z mytické, společenské minulosti lidstva – z oné dávné minulosti našeho kolektivního podvědomí.*“¹⁸⁷ Právě hudbou z filmové série *Star Wars* a jejími inspiračními zdroji se budu podrobněji zabývat v následující analytické kapitole.

¹⁸³ RICHARDS, Mark. John Williams Themes, Part 6 of 6: Hedwig's Theme from Harry Potter. *Film Music Notes* [online]. 2013 [cit. 2023-04-25]. Dostupné z: <https://filmmusicnotes.com/2013/04/13/john-williams-themes-part-6-of-6-hedwigs-theme-from-harry-potter/>

¹⁸⁴ What are John Williams' classical influences in his film scores for Harry Potter? *Reddit* [online]. [cit. 2023-04-25]. Dostupné z: https://www.reddit.com/r/classicalmusic/comments/fhh9pe/what_are_john_williams_classical_influences_in/

¹⁸⁵ AFI's 100 Years Of Film Scores. *American Film Institute* [online]. [cit. 2021-11-02]. Dostupné z: <https://www.afi.com/afis-100-years-of-film-scores/>

¹⁸⁶ AUDISSINO, Emilio. *John Williams's Film Music: Jaws, Star Wars, Raiders of the Lost Ark, and the Return of the Classical Hollywood Music Style*. s. 5.

¹⁸⁷ COOKE, Mervyn. *Dějiny filmové hudby*. s. 463.

4. Analýza vybrané hudby k filmovým snímkům Star Wars

Pro účely analýzy a rozboru hudebních děl Johna Williamse jsem zvolila hudbu k sérii *Star Wars*, neboť se jedná o široké množství hudebního materiálu, které se liší svým charakterem, náladou, ale přesto je patrné propojení jednotlivých skladeb. Nejdříve se budu zabývat znaky hudby k filmovým snímkům *Star Wars*, poté obecnými inspiračními zdroji, které kompoziční styl Johna Williamse pravděpodobně formovaly. Nakonec budu komparovat konkrétní vybrané skladby Johna Williamse s díly klasických skladatelů

4.1. Znaky hudby

Charakteristickým rysem hudby k filmovým snímkům *Star Wars* je tonální styl inspirovaný v romantismu, který má u diváků vyvolat při zobrazování cizích mimozemských světů a jejich obyvatel známé lidské emoce.¹⁸⁸ Důraz na city a emoce se stal tedy rozlišujícím hudebním prvkem od ostatních sci-fi filmů, které většinou primárně vyjadřovaly spíše futuristickou náladu než pocity.¹⁸⁹ Dalším romantickým prvkem užívaným v této hudbě je práce s hudebními tématy a opakování leitmotivů, které vyjadřují hlavní postavy filmu. Když tedy na plátno vstoupí určitá postava nebo se vysloví její jméno, mělo by být slyšet její téma velice zřetelně.¹⁹⁰ Dalším typickým rysem hudby předchozích let, který John Williams využil v hudbě pro *Hvězdné války*, je téměř nepřetržitě plynutí hudby bez přestávek. Williams musel zkomponovat pro tyto filmy obrovské množství notových materiálů, avšak ne všechny se do scén vždy přidaly (např. ve snímku *Star Wars: Episode V – The Imperium Strikes Back* složil 2 hodiny čisté hudby, avšak do filmu bylo použito pouze 100 minut). Jelikož je John Williams spojovníkem filmové hudby staré, ale i nové, využil též prvků z moderní hudby, a to například atonalitu či elektroniku.¹⁹¹

¹⁸⁸ COOKE, Mervyn. *Dějiny filmové hudby*. s. 464.

¹⁸⁹ PAULUS, Irena. Williams versus Wagner or an Attempt at Linking Musical Epics. *International Review of the Aesthetics and Sociology of Music*. [online]. Croatian Musicological Society., 2000, 31(2), 153–84 [cit. 2022-09-21]. Dostupné z: JSTOR, <https://www.jstor.org/stable/3108403>. s. 154.

¹⁹⁰ LARSON, Peter. *Film Music*. s. 170.

¹⁹¹ COOKE, Mervyn. *Dějiny filmové hudby*. s. 463.

4.2. Inspirační zdroje

Když začal George Lucas upravovat již natočené scény filmu *Star Wars*, využíval jako pracovní nahrávky díla Gustava Holsta, Antonína Dvořáka, Williama Waltona a Miklóse Rózsy. Přál si, aby hudba jeho filmů měla podobný charakter jako skladby těchto autorů a aby se jednalo o spojení populární a umělé hudby. Když jeho plán slyšel Steven Spielberg, doporučil Lucasovi svého známého, Johna Williamse, protože věděl, že byl schopný pracovat s mnoha hudebními žánry. John Williams nabídku přijal a pokusil se hudbu přizpůsobit přání Lucase.¹⁹²

Ve Williamsově hudbě k filmům *Star Wars* si můžeme všimnout podobností s díly klasických autorů. Inspiroval se, jak již bylo dříve řečeno, převážně v romantismu, a to například Petrem Iljičem Čajkovským nebo Sergejem Prokofjevem. Čajkovského vliv můžeme pozorovat v tématu *Imperial March* znázorňující postavu Dartha Vadera, kde je patrné, že Williams používá podobnou zvukovou paletu jako Čajkovskij v *Labutím jezeře*. Vliv romantismu můžeme zaznamenat také ve třetím díle původní trilogie *Návrat Jediho*, kde jsou patrné prvky Dmitrije Šostakoviče, a to především jeho scherza z *Desáté symfonie*. Další inspiraci v romantické hudbě našel Williams v díle *Planety* od anglického skladatele Gustava Holsta nebo u Igora Stravinského a jeho druhé část skladby *Svěcení jara*.¹⁹³ Možným vzorem pro hudbu ke *Star Wars* byl pro Williamse též již zmíněný Richard Wagner a jeho *Prsten Nibelungův*¹⁹⁴ či český romantický skladatel Antonín Dvořák.¹⁹⁵

Co se týče vlivu skladatelů 20. století, ve Williamsově tvorbě můžeme pozorovat též znaky Sergeje Sergejeviče Prokofjeva, tedy „*ostře řezané melodické linky a časté zpestřování tonální harmonie přidávanými disonancemi*.“¹⁹⁶ Dále si můžeme v úvodních titulcích všimnout velkého působení Ericha Wolfganga Korngolda či v závěrečných titulcích inspiračního zdroje Williamse Waltona a jeho korunovačních pochodů. Inspiraci ve sborové tvorbě našel Williams pravděpodobně u skladatele Carla Orffa a pro hudbu barové kapely využil Williams hudbu swingovou, zřejmě z části převzatou od Bennyho Goodmana, avšak trochu pozměněnou využitím výrazných hudebních nástrojů jako karibských bubínků, rozladěného kazoo nebo dětských hudebních nástrojů. Nicméně inspirací hudby k *Hvězdným válkám* nebyli pouze

¹⁹² LARSON, Peter. *Film Music*. s. 168.

¹⁹³ COOKE, Mervyn. *Dějiny filmové hudby*. s. 464-5.

¹⁹⁴ GABLER, Jay. Star Wars music: What were John Williams' classical influences? *Your Classical* [online]. 2021 [cit. 2023-05-04]. Dostupné z: <https://www.yourclassical.org/story/2015/10/20/star-wars-john-williams-influences>

¹⁹⁵ "Duel of the Fates" ostinato vs. "New World Symphony", III. *Aaron Krewowicz* [online]. 2014, 18. 2. 2014 [cit. 2023-05-04]. Dostupné z: <https://www.aaronkrewowicz.com/star-wars-blog/category/duel-of-the-fates>

¹⁹⁶ COOKE, Mervyn. *Dějiny filmové hudby*. s. 464-5

klasičtí skladatelé, ale také hudba jiných vědecko-fantastických filmů v tehdejší filmovém průmyslu nebo rovněž hudební témata z žánru western či horor.¹⁹⁷

4.3. Komparace vybraných ukázek s díly klasických autorů

V této části práce budu komparovat vybrané skladby ze světa *Hvězdných válek* s díly hudebních skladatelů z období romantismu a počátku 20. století, jež byly možnou inspirací pro Johna Williamse a u nichž je patrná určitá podobnost. K porovnávání budu využívat notových ukázek, které jsem vytvořila v notačním programu MuseScore.

Úvodní pochodové téma *Star Wars* a *King's Row* od Ericha Wolfganga Korngolda

Na začátku všech *Star Wars* filmů sledujeme úvodní titulky doprovázené typickým slavnostním pochodem připomínajícím úvodní hudbu filmů ze zlaté éry Hollywoodu svým velkolepým, plným zvukem orchestru. Po vygradování a doznění ouvertury začíná příběh filmu.¹⁹⁸ Když porovnáme hlavní hudební téma ze *Star Wars* a dílo *King's Row* od E. W. Korngolda,¹⁹⁹ obě skladby si jsou velice podobné – obzvláště melodií, sérií fanfár, motivy nebo nástrojovým obsazením, v kterém spolu souzní smyčce spolu s dechovými nástroji. Podle Hischaka John Williams záměrně využil hudební motiv *King's Row* k hudební citaci.²⁰⁰ V melodii obou skladeb tak slyšíme stejnou tóninu B dur a zároveň téměř 7 identických začínajících tónů motivu, které jsem nastínila v notových ukázkách. Obě skladby mají též obdobnou náladu s hrdinským a pochodovým nádechem.²⁰¹ Dá se tedy říci, že Erich Wolfgang Korngold byl jeden z hlavních inspiračních zdrojů Johna Williamse, jehož prvky v hudbě *King's Row* byly v hudbě *Star Wars* částečně využity.

¹⁹⁷ COOKE, Mervyn. *Dějiny filmové hudby* s. 457-465.

¹⁹⁸ LARSON, Peter. *Film Music*. s. 168.

¹⁹⁹ Erich Wolfgang Korngold (1897–1957) rakousko-americký hudební skladatel a dirigent, který byl narozen v Brně. Emigroval do USA, kde skládal převážně filmovou hudbu, ale také hudbu artificiální. V dnešní době je považován za jednoho ze zakladatelů filmové hudby.

²⁰⁰ HISCHAK, Thomas S. *The Encyclopedia of Film Composers*. s. 717.

²⁰¹ Star Wars Main Theme vs. King's Row. Aaron Krerowicz [online]. 2013, 13. 10. 2013 [cit. 2023-04-02]. Dostupné z: <https://www.aaronkrerowicz.com/star-wars-blog/category/main-theme>

*Star Wars: Episode IV – A New Hope (Epizoda VI – Nová naděje)*²⁰² (1977):

John Williams – *Main Title (Hlavní téma)* – 0:06²⁰³



Obrázek 8: Melodie hlavního pochodového tématu z filmové hudby *Star Wars* od Johna Williamse

Erich Wolfgang Korngold – *King's Row* (1942) – 00:04²⁰⁴



Obrázek 9: Úvodní melodie skladby *King's Row* od Ericha Wolfganga Korngolda

Imperial Attack a Planety, op. 32, 1. věta: Mars od Gustava Holsta

Druhá skladba s názvem *Imperial Attack*, kterou můžeme slyšet v prvním *Star Wars* filmu *A New Hope* (1977), nastiňuje bojovou náladu pro bitevní scénu. Jedná se o vzorový příklad, u kterého můžeme pozorovat další významný inspirační zdroj pro Williamsovu hudbu, a to dílo *Planety* od Gustava Holsta,²⁰⁵ především téma 1. věty skladby, *Mars, The Bringer of the War*. Podobnost obou skladeb můžeme nalézt jak v orchestraci a samotném zvuku, tak v melodii a rytmu. Obě skladby jsou si blízké velkolepým zvukem převážně dechových nástrojů a burácejícím ostinatým²⁰⁶ triolovým rytmem, nad kterým je vsazená melodická linka. Hudba ze *Star Wars* a skladba *Mars* též sdílí pasáže s akordickými kombinacemi.²⁰⁷ Výrazným společným prvkem jsou také některé melodické úryvky, které Williams pravděpodobně hudebně citoval. Jeden z nich jsem nastínila v notových ukázkách, kde je zřetelný interval malé

²⁰² *Star Wars: Episode IV – A New Hope* [film]. Režie George Lucas. USA, 1977.

²⁰³ Main Title. In: *Youtube* [online]. 3. 5. 2018 [cit. 2023-04-29]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=e9lapdvLSGw&ab_channel=JohnWilliams-Topic. Kanál uživatele John Williams – téma.

²⁰⁴ King's Row (Suite). In: *Youtube* [online]. 23. 5. 2015 [cit. 2023-04-29]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=hyn0Twbcnvw&ab_channel=VariousArtists-Topic Kanál uživatele Various Artists – téma.

²⁰⁵ Gustav Holst (1874–1934) byl anglický pozdně romantický hudební skladatel a hudební pedagog. Je znám především pro svou sedmivětou orchestrální suitu *Planety*, která hudebně charakterizuje ostatní planety sluneční soustavy (Země není součástí).

²⁰⁶ Ostinato je v hudební teorii opakující se rytmická figura.

²⁰⁷ John Williams vs Gustav Holst or Star Wars Vs The Planets. In: *Youtube* [online]. 13. 11. 2016. [cit. 2023-04-19]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=8IX1jSVmaAs&ab_channel=RickBeato. Kanál uživatele Rick Beato.

tercie a kde se melodie vrací zpět na původní tón.²⁰⁸ Gustav Holst byl jeden z prvních skladatelů, kteří se pokusili zhudebnit vesmír a jeho tělesa, což jistě ovlivnilo i přístup Johna Williamse ke zhudebnění sci-fi filmu *Star Wars*, kdy využil některé prvky Holstovy hudby a některé melodické úseky i přímo převzal.

Star Wars: Episode IV – A New Hope (1977):

John Williams – *Imperial Attack* – 1:04²⁰⁹



Obrázek 10: Úryvek ze skladby *Imperial Attack* od Johna Williamse

Gustav Holst – *Planets: Mars, the Bringer of the War* (1914–1916) – 2:14²¹⁰



Obrázek 11: Úryvek ze skladby *Planety, část Mars* od Gustava Holsta

The Desert and the Robot Auction a Svěcení jara: 2. část – Oběť od I. F. Stravinského

Hudba doprovázející scénu Dunového moře na planetě Tatooine v prvním filmu *Star Wars* působí tajemným dojmem, který má pravděpodobně pomoci vyjádřit rozlehlost a záludnost pouště, ve které se ztratí droidi C3-PO a R2-D2.²¹¹ Počáteční harmonie skladby má velmi obdobné rysy s další skladbou, odkud Williams pravděpodobně čerpal inspiraci. Jedná

²⁰⁸ Imperial Motif vs. "Mars." Aaron Krerowicz [online]. 2013, 15. 10. 2013 [cit. 2023-04-02]. Dostupné z: <https://www.aaronkrerowicz.com/star-wars-blog/imperial-motif-vs-mars>

²⁰⁹ Imperial Attack. In: *Youtube* [online]. 3. 5. 2018 [cit. 2023-04-29]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=msqfRw197tk&ab_channel=JohnWilliams-Topic Kanál uživatele John Williams – téma.

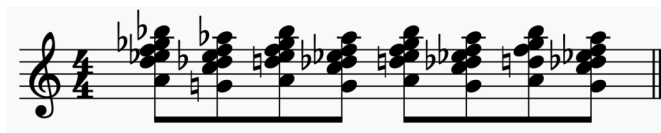
²¹⁰ Holst: The Planets, Op. 32 – 1. Mars, the Bringer of War. In: *Youtube* [online]. 31. 7. 2018 [cit. 2023-04-29]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=8UfpgT9FMAk&ab_channel=BerlinPhilharmonicOrchestra-Topic Kanál uživatele Berlin Philharmonic Orchestra – téma.

²¹¹ BARONE, Joshua. Hear the Music That Inspired "Star Wars." *The New York Times* [online]. 2017 [cit. 2023-02-07]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2017/09/14/arts/music/star-wars-soundtrack-classical-music-new-york-philharmonic.html>

se o balet *Svěcení jara* ruského impresionisty Stravinského,²¹² a to konkrétně 2. část *Obět*.²¹³ Obě skladby sdílejí podobnou náladu, instrumentaci i již zmíněnou harmonii, a mají na rozdíl od ostatních romantických ukázek spíše modernistický charakter. Melodie je hraná převážně dechovými nástroji, které v pozadí doprovází táhlé tóny smyčců. V harmonii dochází k sekundovému střídání disonantních souzvuků, což jsem naznačila v notových ukázkách.²¹⁴ John Williams se u Stravinského pravděpodobně přiučil jeho harmonických postupů a využil jeho úvodního motivu.

Star Wars: Episode IV – A New Hope (1977):

John Williams – *The Desert and the Robot Auction* – 00:00²¹⁵



Obrázek 12: Počáteční harmonie skladby *The Desert and the Robot Auction* od Johna Williamse

I. F. Stravinský – *Svěcení jara*, 2. část: *Obět* (1913) – 00:00²¹⁶



Obrázek 13: Počáteční harmonie 2. části *Obět* ze *Svěcení jara* od I. F. Stravinského

²¹² Igor Stravinskij (1882–1971) byl ruský hudební skladatel a dirigent 20. století. Je považován za jednoho z nevlivnějších skladatelů 20. století, který byl klíčovou postavou ve vývoji modernistické hudby. Mezi jeho nejznámější skladby patří balety, a to například *Petruška* nebo *Svěcení jara*.

²¹³ John Williams: *The Dune Sea of Tatooine/Jawa Sandcrawler*, Igor Stravinsky: *Le Sacrifice – Part I – Introduction*. *Who Sampled* [online]. [cit. 2023-05-04]. Dostupné z: <https://www.whosampled.com/sample/254779/John-Williams-The-Dune-Sea-of-TatooineJawa-Sandcrawler-Igor-Stravinsky-Le-Sacrifice-Part-I-Introduction/>

²¹⁴ COOKE, Mervyn. *Dějiny filmové hudby*. s. 464-5.

²¹⁵ *The Desert and the Robot Auction*. In: *Youtube* [online]. 3. 5. 2018 [cit. 2023-04-29]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=vC_mMRgesA8&list=PL8oEkrReXiOLp1N9czSJ6XAu1CvyZWgMB&index=49&ab_channel=JohnWilliams-Topic Kanál uživatele John Williams – téma.

²¹⁶ Stravinsky – *Rite of Spring* (2/2): II. *The Sacrifice*. In: *Youtube* [online]. 15. 8. 2012 [cit. 2023-04-29]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=9aJITLFLM30&ab_channel=YaleSymphonyOrchestra Kanál uživatele Yale Symphony Orchestra.

Han Solo and the Princess a Koncert pro housle D dur, I. Allegro moderato od P. I. Čajkovského

Skladba *Han Solo and the Princess* doprovází jednu z nejromantičtějších scén druhého pokračování filmové série *Star Wars – The Empire Strikes Back* (1980).²¹⁷ V této scéně vyznává Han Solo lásku princezně Leie a poprvé ji u toho políbí. Hudba k této scéně našla pravděpodobně inspiraci u kompozičního stylu ruského romantického skladatele Čajkovského²¹⁸ a jeho *Koncertu pro housle D dur*. Obě skladby si jsou blízké svou zpěvnou melodií smyčců doplněnou jemnými dechovými nástroji v pozadí, zároveň také klidným tempem a počátečním motivem, který začíná intervalem velké sexty a pokračuje sekvencí o tón níž. Oba úryvky jsou porovnány v notových ukázkách. Nad tím, zda se jedná v případě Johna Williamse o konkrétní hudební citaci, by se dalo polemizovat, nicméně obě skladby mají opravdu velmi obdobný charakter.

*Star Wars: Episode V – Empire Strikes Back (Epizoda V – Impérium vrací úder)*²¹⁹ (1980):
John Williams – *Han Solo and the Princess* – 0:15²²⁰



Obrázek 14: Romantická melodie skladby *Han Solo and the Princess* od Johna Williamse

P. I. Čajkovskij – *Koncert pro housle D dur: I. Allegro moderato* (1878) – 1:10²²¹



Obrázek 15: Úryvek z *Koncertu pro housle d moll*, z 1. věty *Allegro moderato* od P. I. Čajkovského

²¹⁷ BARONE, Joshua. Hear the Music That Inspired "Star Wars." *The New York Times* [online]. 2017 [cit. 2023-02-07]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2017/09/14/arts/music/star-wars-soundtrack-classical-music-new-york-philharmonic.html>

²¹⁸ Petr Iljič Čajkovskij (1840–1893) byl ruský romantický skladatel, který je považován za jednoho z nejznámějších ruských hudebních skladatelů vůbec. Ve svých skladbách se nechal inspirovat evropskou romantickou hudbou, do které zapojoval ruské lidové prvky. Mezi jeho nejznámější skladby patří balety jako *Labuť jezero* nebo *Louskáček*, komponoval také koncertní a orchestrální skladby, symfonie nebo opery.

²¹⁹ *Star Wars: Episode V – Empire Strikes Back* [film]. Režie George Lucas. USA, 1980.

²²⁰ Han Solo and the Princess. In: *Youtube* [online]. 3. 5. 2018 [cit. 2023-04-29]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=zIQLjKJ2Yto&ab_channel=JohnWilliams-Topic Kanál uživatele John Williams – téma.

²²¹ Tchaikovsky: Violin Concerto In D Major, Op. 35, TH.59 - I. Allegro moderato. In: *Youtube* [online]. 26. 7. 2018 [cit. 2023-04-29]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=QAsZMcX5Zoc&ab_channel=HilaryHahn-Topic Kanál uživatele Hilary Hahn.

Parade of the Ewoks a Láska ke třem pomerančům, op. 33, 3. jednání: Pochod od Sergeje Prokofjeva

Skladba *Parade of the Ewoks* ve třetím pokračování *Star Wars – Return of the Jedi* (1983) charakterově vyjadřuje rasu Ewoků ze zalesněné planety Endor, což jsou malá primitivní stvoření připomínající medvíky. Tito tvorové jsou hudebně znázorněni hravou melodií a pochodovým rytmem. Charakterově má tato skladba hodně společného s *Pochodem* z opery *Láska ke třem pomerančům* od Sergeje Prokofjeva.²²² Obě skladby spojuje pravidelný pochodový doprovod, který je doplněn melodií v tečkovaném rytmu, velice obdobná nálada působící odlehčeně, vesele až trochu groteskně a instrumentace, kdy bylo pro hlavní melodii využito dřevěných dechových nástrojů a doprovod byl doplněn bicími nástroji. Melodie obou děl nemá tolik společných tónů, avšak nálada a tečkovaný rytmus zde hraje významnou roli,²²³ což je vyjádřeno v notových ukázkách. V tomto případě se jistě nejedná o hudební citaci, nicméně nepochybnou inspiraci v hudebním stylu Prokofjeva můžeme u Williamse pozorovat.

*Star Wars: Episode VI – Return of the Jedi (Epizoda VI – Návrat Jediů)*²²⁴ (1983):

John Williams – *Parade of the Ewoks* – 0:24²²⁵



Obrázek 16: Hravá melodie ze skladby *Parade of the Ewoks* od Johna Williamse

Sergej Prokofjev – *Láska ke třem pomerančům, op. 33, 3. jednání: Pochod* (1919) – 0:06²²⁶



Obrázek 17: Melodie 3. jednání z opery *Láska k pomerančům* s názvem *Pochod* od Sergeje Prokofjeva

²²² Sergej Sergejevič Prokofjev (1891–1953) byl ruský hudební skladatel, dirigent a klavírista 20. století, který později emigroval do Francie a USA. Mezi jeho nejznámější díla patří balet *Romeo a Julie*, opera *Láska ke třem pomerančům* nebo scénická hudba *Pěta a vlk*. Dále komponoval koncertní hudbu či některé symfonie.

²²³ Of Ewoks and Oranges. Aaron Krerowicz [online]. 2014, 15. 5. 2014 [cit. 2023-05-01]. Dostupné z: <https://www.aaronkrerowicz.com/star-wars-blog/category/parade-of-the-ewoks>

²²⁴ *Star Wars: Episode VI – Return of the Jedi* [film]. Režie Richard Marquand. USA, 1983.

²²⁵ Parade of the Ewoks. In: *Youtube* [online]. 3. 5. 2018 [cit. 2023-04-29]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=6r2w9ergP1E&ab_channel=JohnWilliams-Topic Kanál uživatele John Williams – téma.

²²⁶ S. Prokofiev. Suite from The Love for Three Oranges. 03. March. In: *Youtube* [online]. 27. 8. 2012 [cit. 2023-04-29]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=7Q0toEhKRWk&ab_channel=RussianPhilharmonic-MoscowCitySymphony Kanál uživatele Russian Philharmonic – Moscow City Symphony.

Duel of the Fates a Carmina Burana: O Fortuna od Carla Orffa

Sborová skladba *Duel of the Fates* byla využita ve čtvrtém pokračování *Star Wars – The Phantom Menace* (1999) k navození dramatičnosti pro souboj mezi Jedi Qui-Gon Jinnem a Obi-Wanem Kenobim se zlým Sithem Darth Maulem.²²⁷ Tato hudba měla pravděpodobně svou inspiraci ve skladbě *O Fortuna* kantáty *Carmina Burana* od skladatele Carla Orffa.²²⁸ Obě díla mají podobnou vážnou, ovšem velkolepou náladu, která má náboženský podkres.²²⁹ Začátek obou skladeb se otevírá plným zvukem velkého smíšeného sboru, který má disonantní harmonii spolu se synkopickými nebo tečkovanými rytmy, což navozuje pocit nejistoty a neklidu.²³⁰ Melodie začátků skladeb jsou uvedeny v notových ukázkách, nicméně nejedná se o přesnou hudební citaci. Orffova skladby mohla být pro *Duel of the Fates* vzorem, nicméně podobnosti lze nalézt spíše v charakteru než v konkrétních hudebních motivech.

*Star Wars: Episode I – The Phantom Menace (Epizoda I – Skrytá hrozba)*²³¹ (1999)

John Williams – *Duel of the Fates* – 00:00²³²



Obrázek 18: Úvodní sborový part *Duel of the Fates* od Johna Williamse

Carl Orff – *Carmina Burana: O Fortuna* – 00:00²³³



Obrázek 19: Začátek sborové skladby *O Fortuna* z kantáty *Carmina Burana* od Carla Orffa

²²⁷ GABLER, Jay. Star Wars music: What were John Williams' classical influences? *Your Classical* [online]. 2021 [cit. 2023-05-04]. Dostupné z: <https://www.yourclassical.org/story/2015/10/20/star-wars-john-williams-influences>

²²⁸ Carl Heinrich Maria Orff (1895–1982) byl německý hudební skladatel a pedagog 20. století. Je znám především pro svoje revoluční názory v oblasti vzdělávání, kdy vyzdvihoval propojení hudby, slova a pohybu. Jeho myšlenky shrnul ve spisu *Orff-Schulwerk*, poté roku 1961 založil Orffův institut.

²²⁹ BURNS, Alex. Carl Orff 'O Fortuna': Unpredictable Forces. *Classicalexburns* [online]. 2020 [cit. 2023-05-05]. Dostupné z: <https://classicalexburns.com/2020/11/06/carl-orff-o-fortuna-unpredictable-forces/>

²³⁰ BURNS, Alex. John Williams 'Duel of the Fates': An Epic Battle. *Classicalexburns* [online]. 2022 [cit. 2023-05-05]. Dostupné z: <https://classicalexburns.com/2022/02/06/john-williams-duel-of-the-fates-an-epic-battle/>

²³¹ *Star Wars: Episode I – The Phantom Menace* [film]. Režie George Lucas. USA, 1999.

²³² *Duel of the Fates*. In: *Youtube* [online]. 3. 5. 2028 [cit. 2023-04-29]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=D_2bluVPsb0&ab_channel=JohnWilliams-Topic Kanál uživatele J. Williams

²³³ Carl Orff – O Fortuna ~ Carmina Burana. In: *Youtube* [online]. 17. 4. 2013 [cit. 2023-04-29]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=GXF5K0ogeg4&ab_channel=Beatriz Kanál uživatele Beatriz.

Duel of the Fates a Novosvětská symfonie č. 9: 3. věta od Antonína Dvořáka

Skladba *Duel of the Fates* má také svou symfonickou pasáž, ve které pěvecký sbor nezpívá. Hned po doznění počáteční sborové části nastupuje orchestr ostinátním doprovodem smyčců, který je poté doplněn hlavní melodií dechových nástrojů. Tuto ostinátní melodii John Williams pravděpodobně převzal z nejhranější symfonie na světě, a to *Novosvětské symfonie* č. 9 od českého romantického skladatele Antonína Dvořáka.²³⁴ Téměř identická ostinátní pasáž se nachází konkrétně na začátku 3. věty *Scherzo: Molto vivace*,²³⁵ což je demonstrováno v notové ukázce obou melodií, které jsou obě v tónině e moll a sdílejí spolu obdobný tónový materiál. Jak již bylo napsáno, hlavním inspiračním zdrojem Johna Williamse je období romantismu, proto není divu, že se nechal ovlivnit i českým skladatelem, který svým působením v Americe ovlivnil i zaoceánskou hudební scénu a její budoucí generace.

Star Wars: Episode I – The Phantom Menace (1999)

John Williams – *Duel of the Fates* – 00:15²³⁶



Obrázek 20: Ostinátní melodie ze skladby *Duel of the Fates*

Antonín Dvořák – *Novosvětská symfonie* č. 9, 3. věta: *Molto vivace* (1893) – 00:09²³⁷



Obrázek 21: Ostinátní melodie z 3. věty *Novosvětské symfonie* od Antonína Dvořáka

²³⁴ Antonín Leopold Dvořák (1841–1904) byl český romantický hudební skladatel, dirigent a pedagog. Je považován za jednoho z nejvýznamnějších romantických skladatelů a světově nejhranějšího českého skladatele, jehož 9. symfonie se hraje všude po světě. Od roku 1892 působil 3 roky jako ředitel americké Národní hudební konzervatoře v New Yorku. Komponoval jak instrumentální hudbu, a to symfonie, koncerty, komorní hudbu, ale i vokálně-instrumentální díla, jako opery, mše, kantáty a další.

²³⁵ "Duel of the Fates" ostinato vs. "New World Symphony", III. Aaron Krerowicz [online]. 2014, 18. 2. 2014 [cit. 2023-05-05]. Dostupné z: <https://www.aaronkrerowicz.com/star-wars-blog/category/duel-of-the-fates>

²³⁶ Duel of the Fates. In: *Youtube* [online]. 3. 5. 2028 [cit. 2023-04-29]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=D_2bluVPsb0&ab_channel=JohnWilliams-Topic Kanál uživatele John Williams – téma.

²³⁷ Dvorak – Symphony No. 9 (From the New World) Mvmt 3. In: *Youtube* [online]. 19. 7. 2011 [cit. 2023-04-29]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=3VdZMw54Ibs&ab_channel=SoundtrackSuites Kanál uživatele Soundtrack Suites.

Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo zpracovat portrét osobnosti světové filmové hudby Johna Williamse, počínaje jeho osobním životem až po jeho dílo a přínos světové hudbě. Druhým výstupem této práce bylo analyzovat jeho vybrané skladby ze slavné filmové série *Star Wars* a nalézt v nich určité analogie s díly skladatelů klasické hudby.

Filmová hudba je v dnešní době již nedílnou součástí naší společnosti a dopomáhá nám navodit atmosféru a vtáhnout nás do dějů filmů. Pro nastínění kontextu světa filmové hudby bylo zapotřebí nejprve uvést stručný historický vývoj filmové hudby v Hollywoodu od počátku 20. století až po současnost, přičemž byli zmíněni někteří významní zástupci filmové hudby každého vývojového období. Právě z tohoto prostředí vzešel jeden z předních hudebních tvůrců dnešní doby.

John Williams patří v současnosti k nejúspěšnějším a nejvíce oceňovaným skladatelům filmové hudby. Složil hudbu pro řadu velice známých filmových snímků, které se staly „klasikou“ filmového průmyslu. Jeho melodie jsou již navždy spojené s těmito filmy a hrají se pravidelně na dnes populárních koncertech filmové hudby. Jedná se například o napínavý hudební motiv filmu *Čelisti*, o dobrodružnou melodii k filmu *Indiana Jones*, dramatickou hudbu k sérii *Star Wars* nebo hudbu ke kouzelnickému světu *Harryho Pottera*. Vrchol Williamsovy kariéry započal v polovině 70. let, a to s nástupem tzv. Nového Hollywoodu, kdy se do filmové hudby znovu navrátil zvuk plného symfonického orchestru doby klasického Hollywoodu, který pocházel z romantického období. Právě to bylo hlavním inspiračním zdrojem Johna Williamse, odkud využíval kompozičního stylu skladatelských mistrů jako byl třeba Richard Wagner nebo Antonín Dvořák, kteří pracovali s leitmotivy a hudebními tématy, což přidávalo hudbě na symbolismu a obsahové stránce. Williams byl ovlivněn také kompozičními technikami z období 20. století, jež využívaly jazzové prvky, polyfonii nebo atonalitu a byly typické například pro Sergeje Prokofjeva. V tomto ohledu přinesla tato práce ucelený biografický medailonek, díky kterému bylo možné pochopit a analyzovat hudební styl a směřování tohoto umělce.

V následné analýze a rozboru vybraných skladeb Johna Williamse pro filmovou sérii *Star Wars* bylo poukázáno na konkrétní případy jeho inspirativních zdrojů. V podobě notových ukázek a komentářů byly znázorněny podobnosti skladeb s jinými díly klasických skladatelů, které byly v některých případech téměř totožné a v jiných podobné spíše charakterem. Příkladem autorů a skladeb, kterými se Williams pravděpodobně inspiroval, jsou Erich Korngold se svým *King's Row*, Gustav Holst a *Planety* nebo *Carmina Burana* od Carla Orffa.

Hlavním přínosem této práce je ucelený obraz skladatele Johna Williamse a uvedení kompletního přehledu jeho celoživotního díla filmové i koncertní hudby. Vzhledem k tomu, že v českém prostředí doposud nebyla publikována žádná samostatná práce o tomto skladateli, může být bakalářská práce vhodná i jako studijní materiál v hodinách hudební výchovy. Nutno také podotknout, že filmová hudba je velmi oblíbeným a využívaným žánrem na základních uměleckých školách, kde se stává určitou alternativou mezi hudbou umělecko-artificiální a nonartificiální. Mimo uvedené přínosy je tato práce poctou tomuto významnému hudebnímu skladateli, který i ve velmi pokročilém věku stále aktivně působí jako skladatel a dirigent koncertující po celém světě.

Tato práce přinesla náhled nejen na problematiku filmové hudby, ale také na životní dílo Johna Williamse se zvláštním zřetelem na jeho inspiraci v klasické hudbě. Stejně tak, jako se John Williams inspiroval v dílech mistrů klasické hudby, budou se i příští generace inspirovat jeho rozsáhlým hudebním odkazem, který se již nesmazatelně vepsal do dějin světové filmové hudby a kinematografie.

Resumé

The aim of this bachelor thesis was to make a portrait of the world film music personality John Williams, starting from his personal life to his work and contribution to world music. The second outcome of this thesis was to analyse his selected compositions from the famous *Star Wars* film series and to find some analogies in them with the works of classical music composers.

Film music has become an integral part of our society nowadays and helps us to evoke the atmosphere and draw us into the plots of films. In order to set the context of the world of film music, it was first necessary to give a brief historical development of film music in Hollywood from the early 20th century to the present day, mentioning some of the major representatives of film music from each period of development. It was out of this background that one of the leading music makers of our time emerged.

John Williams is one of the most successful and highly regarded composers of film music today. He has composed music for several very well-known films that have become 'classics' of the film industry. His melodies are forever associated with these films and are played regularly at today's popular film music concerts. These include the thrilling theme music for *Jaws*, the adventurous melody for *Indiana Jones*, the dramatic score for the *Star Wars* series

and the music for the Wizarding World of *Harry Potter*. The peak of Williams' career began in the mid-1970s with the arrival of the so-called New Hollywood, when the sound of the full symphony orchestra of the classical Hollywood era, which had come from the Romantic era, was restored to film music. This was the main source of inspiration for John Williams, from where he drew on the compositional style of master composers such as Richard Wagner and Antonín Dvořák, who worked with leitmotifs and musical themes, adding symbolism and content to the music. Williams was also influenced by 20th century compositional techniques that used jazz elements, polyphony, or atonality, and were typical of Sergei Prokofiev, for example. In this sense, the thesis has provided a comprehensive biographical medallion through which it has been possible to understand and analyse the musical style and orientation of this artist.

In the subsequent analysis and examination of a selection of John Williams' compositions for the Star Wars film series, specific instances of his inspirational sources were highlighted. In the form of sheet music samples and commentary, the similarities of the pieces to other works by classical composers were illustrated, which in some cases were almost identical and in others more similar in character. Examples of composers and works that Williams was likely inspired by include Erich Korngold with his *King's Row*, Gustav Holst and *The Planets*, and Carl Orff's *Carmina Burana*.

The main contribution of this thesis is the comprehensive picture of the composer John Williams and the presentation of a complete overview of his work, both film and concert music. At the same time, the work may be suitable as a study material in music education classes, as no independent work on this composer has been published in the Czech environment. It should also be noted that film music is a very popular and used genre in music schools, where it becomes a kind of alternative between artificial and non-artificial music. Apart from the contributions, this work is a tribute to this significant composer, who, even at a very advanced age, is still active as a composer and conductor, giving concerts all over the world.

This work has provided insight not only into the subject of film music, but also into the life's work of John Williams, with reference to his inspiration in classical music. Just as John Williams was inspired by the works of the masters of classical music, future generations will be inspired by his extensive musical legacy, which has already made an indelible mark on the history of world film music and cinematography.

Seznam použitých zdrojů

Literatura

AUDISSINO, Emilio. *John Williams: Music for Films, Television, and the Concert Stage. Contemporary Composers*. Turnhout: Brepols, 2018. ISBN 9782503580340.

AUDISSINO, Emilio. *John Williams's Film Music: Jaws, Star Wars, Raiders of the Lost Ark, and the Return of the Classical Hollywood Music Style*. University of Wisconsin Press, 2014. 346 s. ISBN 978-0299297343.

AUDISSINO, Emilio. *The Film Music of John Williams: Reviving Hollywood's Classical Style*. 2. vydání. Madison, Wisconsin: The University of Wisconsin Press, 2021. ISBN 9780299332341.

COOKE, Mervyn. *Dějiny filmové hudby*. Praha: Casablanca, 2011. ISBN 978-80-87292-14-3.

HISCHAK, Thomas S. *The Encyclopedia of Film Composers*. Maryland: Roman & Littlefield, 2015. 836 s. ISBN 978-1-4422-4549-5.

Hudba: kompletní obrazové dějiny. Přeložila Wanda DOBROVSKÁ. Praha: Knižní klub, 2014. ISBN 978-80-242-4652-9.

KASSABIAN, Anahid. *Hearing Film: Tracking Identifications in Contemporary Hollywood Film Music*. New York: Routledge, 2001. ISBN 0-203-90080-4.

LARSON, Peter. *Film Music*. London: Reaktion Books, 2007, 254 s. ISBN 9781861893413.

LEXMANN, Juraj. *Teória filmovej hudby*. Bratislava: Ústav hudobnej vedy Slovenskej akadémie vied, 2006. 182 s. ISBN 8089135064.

NEUMEYER, David. *Oxford Handbook of Film Music Studies (Oxford Handbooks)*. New York: Oxford University Press, 2015. 698 s. ISBN 978-0190250591.

PAULUS, Irena. Williams versus Wagner or an Attempt at Linking Musical Epics. *International Review of the Aesthetics and Sociology of Music*. [online]. Croatian Musicological Society., 2000, **31**(2), 153–84 [cit. 2022-09-21]. Dostupné z: JSTOR, <https://www.jstor.org/stable/3108403>.

PLAZEWSKI, Jerzy. *Dějiny filmu 1895-2005*. Praha: Academia, 2009, 904 s. ISBN 978-80-200-1689-8.

ROWLING, J. K. *Harry Potter a kámen mudrců*. 11. vydání. Přeložil Vladimír MEDEK. V Praze: Albatros, 2021. ISBN 978-80-00-06191-7.

TÖTEBERG, Michael, ed. *Lexikon světového filmu*. Praha: Orpheus, 2005. Lexica. ISBN 80-903310-7-6.

Internetové zdroje

"Duel of the Fates" ostinato vs. "New World Symphony", III. *Aaron Krerowicz* [online]. 2014, 18. 2. 2014 [cit. 2023-05-05]. Dostupné z: <https://www.aaronkrerowicz.com/star-wars-blog/category/duel-of-the-fates>

2023OMF Program Announcement! Maestro John Williams, special friend of Festival Director Seiji Ozawa, to conduct an orchestra concert! *Ozawa Festival* [online]. [cit. 2023-04-18]. Dostupné z: <https://www.ozawa-festival.com/en/news/2023/02/07/140000.html>

35: Where do the 5 tones with hand symbols in the movie "Close Encounters of the Third Kind" come from? *Ars Nova Software* [online]. [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://www.ars-nova.com/TheoryQ&A/Q35.html>

AFI's 100 Years Of Film Scores. *American Film Institute* [online]. [cit. 2021-11-02]. Dostupné z: <https://www.afi.com/afis-100-years-of-film-scores/>

An Evening with John Williams and Yo-Yo Ma. *Carnegie Hall* [online]. [cit. 2023-04-18]. Dostupné z: <https://www.carnegiehall.org/Calendar/2024/02/22/An-Evening-with-John-Williams-and-Yo-Yo-Ma-0700PM>

At 90, John Williams Makes History as Oldest-Ever Oscar Nominee. *Oscars: A.Frame* [online]. 2023, 24. 1. 2023 [cit. 2023-03-31]. Dostupné z: <https://aframe.oscars.org/news/post/2023-oscar-nominations-john-williams-makes-history>

BATKA, Chad. At the age of eighty-eight, the self-effacing composer reflects on his extraordinary career. *The New Yorker* [online]. 2023 [cit. 2023-03-17]. Dostupné z: <https://www.newyorker.com/culture/persons-of-interest/the-force-is-still-strong-with-john-williams>

BARONE, Joshua. Hear the Music That Inspired "Star Wars." *The New York Times* [online]. 2017 [cit. 2023-02-07]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2017/09/14/arts/music/star-wars-soundtrack-classical-music-new-york-philharmonic.html>

BREZNICAN, Anthony. John Williams Is Not Retiring on Steven Spielberg. *Vanity Fair* [online]. 2023 [cit. 2023-02-19]. Dostupné z: <https://www.vanityfair.com/hollywood/2023/01/steven-spielberg-john-williams-50-years-movie-collaboration>

BURLINGAME, Jon. As John Williams Turns 90, No Signs of Slowing Down, With 'Fabelmans,' 'Indiana Jones' and Birthday Gala in the Offing. *Variety* [online]. 2022 [cit. 2023-04-19]. Dostupné z: <https://variety.com/2022/artisans/news/john-williams-turns-90-celebrating-1235172996/>

BURNS, Alex. Carl Orff 'O Fortuna': Unpredictable Forces. *Classicalburns* [online]. 2020 [cit. 2023-05-05]. Dostupné z: <https://classicalburns.com/2020/11/06/carl-orff-o-fortuna-unpredictable-forces/>

BURNS, Alex. John Williams 'Duel of the Fates': An Epic Battle. *Classicalburns* [online]. 2022 [cit. 2023-05-05]. Dostupné z: <https://classicalburns.com/2022/02/06/john-williams-duel-of-the-fates-an-epic-battle/>

CASCETTO, Maurizio. History In The Making: The Spielberg/Williams Collaboration. *The Legacy of John Williams* [online]. 2022 [cit. 2022-11-22]. Dostupné z: <https://thelegacyofjohnwilliams.com/2022/08/20/spielberg-williams-podcast/>

CASCETTO, Maurizio. John Williams In Vienna, 2022. *The Legacy of John Williams* [online]. 2022 [cit. 2023-04-18]. Dostupné z: <https://thelegacyofjohnwilliams.com/2022/03/15/john-williams-in-vienna-2022/>

CATALANO, Peter. John Williams to Leave Boston Pops : Music: The Oscar-winning film composer and the ensemble's conductor since 1980 wants to devote more time to serious compositions. His reign will end in 1993. *Los Angeles Times* [online]. Boston, 1991, 21. 12. 1991 [cit. 2023-04-18]. Dostupné z: <https://www.latimes.com/archives/la-xpm-1991-12-21-ca-566-story.html>

Conductor John Williams. *San Francisco Symphony* [online]. 2023 [cit. 2023-04-17]. Dostupné z: <https://www.sfsymphony.org/Data/Event-Data/Artists/W/John-Williams>

COYLE, Jake. John Williams, 90, steps away from film, but not music. *Associated Press* [online]. 2022 [cit. 2023-02-19]. Dostupné z: <https://apnews.com/article/john-williams-indiana-jones-star-wars-music-af541b3979fd6c0ea624bb200c322f42>

GABLER, Jay. Star Wars music: What were John Williams' classical influences? *Your Classical* [online]. 2021 [cit. 2023-05-04]. Dostupné z: <https://www.yourclassical.org/story/2015/10/20/star-wars-john-williams-influences>

HERNÁNDEZ, Javier C. John Williams, Hollywood's Maestro, Looks Beyond the Movies. *The New York Times* [online]. 2022 [cit. 2023-02-21]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2022/02/08/arts/music/john-williams-hollywood-film.html>

Home Alone at 30: Coming of Age – 30th Anniversary Video | Movie Birthdays. In: *Youtube* [online]. 13. 12. 2020. [cit. 2023-04-25]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=_NVagq_Zxfc&ab_channel=MovieBirthdays. Kanál uživatele Movie Birthdays.

Imperial Motif vs. "Mars." *Aaron Krerowicz* [online]. 2013, 15. 10. 2013 [cit. 2023-04-02]. Dostupné z: <https://www.aaronkrerowicz.com/star-wars-blog/imperial-motif-vs-mars>

John Williams and the Boston Pops. *Boston Symphony Orchestra* [online]. [cit. 2023-04-18]. Dostupné z: <https://www.bso.org/exhibits/john-williams-and-the-boston-pops>

John Williams honoured as Queen Elizabeth II's final 'Knight' before she died. *Classic FM* [online]. [cit. 2022-10-11]. Dostupné z: <https://www.classicfm.com/composers/williams/honorary-knighthood-queen-elizabaeth-ii/> - :~:text=John Williams has been awarded.Her Majesty's final 'Knights.

John Williams Themes, Part 4 of 6: The Raiders March (Indiana Jones' Theme). *Film Music Notes* [online]. [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://filmmusicnotes.com/2013/03/23/john-williams-themes-part-4-of-6-the-raiders-march-indiana-jones-theme/>

John Williams: 44th AFI Life Achievement Award Honoree. *American Film Institute* [online]. [cit. 2023-04-21]. Dostupné z: <https://www.afi.com/laa/john-williams/>

John Williams: Awards. *IMDb* [online]. [cit. 2023-03-31]. Dostupné z: <https://www.imdb.com/name/nm0002354/awards>

John Williams: Bibliography. *John Williams* [online]. [cit. 2022-10-11]. Dostupné z: <https://johnwilliams.org/reference/bibliography>.

John Williams: Compositions, movies, age and awards revealed. *Classic FM* [online]. [cit. 2023-03-31]. Dostupné z: <https://www.classicfm.com/composers/williams/guides/facts-williams/movies/>

John Williams: Main Title (Theme From Jaws), Antonín Dvořák: Symphony No. 9, "From the New World", 4th Movement (Allegro Con Fuoco). *Who Sampled* [online]. [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: [https://www.whosampled.com/sample/107696/John-Williams-Main-Title-\(Theme-From-Jaws\)-Anton%C3%ADn-Dvo%C5%99%C3%A1k-Symphony-No.-9,-From-the-New-World.-4th-Movement-\(Allegro-Con-Fuoco\)/](https://www.whosampled.com/sample/107696/John-Williams-Main-Title-(Theme-From-Jaws)-Anton%C3%ADn-Dvo%C5%99%C3%A1k-Symphony-No.-9,-From-the-New-World.-4th-Movement-(Allegro-Con-Fuoco)/)

John Williams: The Dune Sea of Tatooine/Jawa Sandcrawler, Igor Stravinsky: Le Sacrifice – Part I – Introduction. *Who Sampled* [online]. [cit. 2023-04-26]. Dostupné z: <https://www.whosampled.com/sample/254779/John-Williams-The-Dune-Sea-of-TatooineJawa-Sandcrawler-Igor-Stravinsky-Le-Sacrifice-Part-I-Introduction/>

John Williams. *Golden Globe Awards* [online]. [cit. 2023-04-21]. Dostupné z: <https://www.goldenglobes.com/person/john-williams>

JUDD, Timothy. John Williams' "Close Encounters of the Third Kind": A Cinematic Tone Poem. *The Listeners' Club* [online]. 2020, 3. 1. 2020 [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://thelistenersclub.com/2020/01/03/john-williams-close-encounters-of-the-third-kind-a-cinematic-tone-poem/>

KILDAY, Gregg. Steven Spielberg and Fellow Directors Reveal the Stories Behind John Williams' Iconic Scores. *The Hollywood Reporter* [online]. 2016 [cit. 2023-04-17]. Dostupné z: <https://www.hollywoodreporter.com/movies/movie-news/steven-spielberg-fellow-directors-reveal-900829/>

LINTON, Siena. Steven Spielberg confirms a documentary on film music legend John Williams is coming. *Classic FM* [online]. 2023 [cit. 2023-02-21]. Dostupné z: <https://www.classicfm.com/discover-music/periods-genres/film-tv/spielberg-documentary-composer-john-williams/>

MACAULAY, Sean. Film composers: a director's best friend. *The Telegraph* [online]. 2013 [cit. 2023-04-21]. Dostupné z: <https://www.telegraph.co.uk/culture/film/10273935/Film-composers-a-directors-best-friend.html>

MACDONALD, Kyle. John Williams hints at retirement from film music, says new score might be his last. *Classic FM* [online]. 2022 [cit. 2023-02-19]. Dostupné z: <https://www.classicfm.com/composers/williams/retirement-film-music-interview/>

Of Ewoks and Oranges. *Aaron Krerowicz* [online]. 2014, 15. 5. 2014 [cit. 2023-05-04]. Dostupné z: <https://www.aaronkrerowicz.com/star-wars-blog/category/parade-of-the-ewoks>

PALMER, Christopher. Williams, John (Towner). *Grove Music Online* [online]. 2020 [cit. 2023-02-07]. Dostupné z: <https://www.oxfordmusiconline.com/grovemusic/display/10.1093/gmo/9781561592630.001.0001/om-o-9781561592630-e-3000000229?rskkey=lq9D42&result=1>

PENTREATH, Rosie. A complete, definitive ranking of the most magical Harry Potter themes. *Classic FM* [online]. 2021 [cit. 2023-04-25]. Dostupné z: <https://www.classicfm.com/discover-music/periods-genres/film-tv/best-harry-potter-themes-official-ranking/>

Praktická jazzová harmonie. *Milan Svoboda* [online]. [cit. 2022-11-15]. Dostupné z: <http://www.milansvoboda.com/cz/prakticka-jazzova-harmonie>

RICHARDS, Mark. John Williams Themes, Part 6 of 6: Hedwig's Theme from Harry Potter. *Film Music Notes* [online]. 2013 [cit. 2023-04-25]. Dostupné z: <https://filmmusicnotes.com/2013/04/13/john-williams-themes-part-6-of-6-hedwigs-theme-from-harry-potter/>

RODRIGUEZ, Alberto E. Composer John Williams (left) and director Steven Spielberg. In: *The Hollywood Reporter* [online]. 2020 [cit. 2023-03-17]. Dostupné z: <https://www.hollywoodreporter.com/movies/movie-news/john-williams-documentary-in-the-works-from-steven-spielberg-1235305362/>

SOUŠKOVÁ, Dana. *Filmová hudba, Hudební druhy a žánry – multimediální studijní materiál* [online]. 2008 [cit. 2023-02-07]. Dostupné z: <http://pdf2.uhk.cz/hudebni-zanry/film.htm>

Star Wars Main Theme vs. King's Row. *Aaron Krerowicz* [online]. 2013, 13. 10. 2013 [cit. 2023-04-02]. Dostupné z: <https://www.aaronkrerowicz.com/star-wars-blog/category/main-theme>

We've worked out John Williams' secret to starting a great melody, and it's unbelievably simple. *Classic FM* [online]. 2019 [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://www.classicfm.com/discover-music/periods-genres/film-tv/john-williams-secret-music-trick/>

What are John Williams' classical influences in his film scores for Harry Potter? *Reddit* [online]. [cit. 2023-04-25]. Dostupné z: https://www.reddit.com/r/classicalmusic/comments/fhh9pe/what_are_john_williams_classical_influences_in/

WILKINSON, Amy. 'Home Alone' turns 25: A deep dive with director Chris Columbus. *Entertainment Weekly* [online]. 2015 [cit. 2023-04-11]. Dostupné z: <https://ew.com/article/2015/11/06/home-alone-turns-25-chris-columbus/>

Filmy

Close Encounters of the Third Kind [film]. Režie Steven Spielberg. USA, 1977.

E.T. the Extra-Terrestrial [film]. Režie Steven Spielberg. USA, 1982.

Harry Potter and the Chamber of Secrets [film]. Režie Chris Columbus. Velká Británie, USA, 2002.

Harry Potter and the Philosopher's Stone [film]. Režie Chris Columbus. Velká Británie, USA, 2001.

Harry Potter and the Prisoner of Azkaban [film]. Režie Alfonso Cuarón. Velká Británie, USA, 2004.

Home alone [film]. Režie Chris Columbus. USA, 1990.

Home Alone 2: Lost in New York [film]. Režie Chris Columbus. USA, 1992.

Indiana Jones and the Last Crusade [film]. Režie Steven Spielberg. USA, 1989.

Indiana Jones and the Raiders of the Lost Ark [film]. Režie Steven Spielberg. USA, 1981.

Jaws [film]. Režie Steven Spielberg. USA, 1975.

Jurassic Park [film]. Režie Steven Spielberg. USA, 1993.

Star Wars: Episode I – The Phantom Menace [film]. Režie George Lucas. USA, 1999.

Star Wars: Episode IV – A New Hope [film]. Režie George Lucas. USA, 1977.

Star Wars: Episode V – Empire Strikes Back [film]. Režie George Lucas. USA, 1980.

Star Wars: Episode VI – Return of the Jedi [film]. Režie Richard Marquand. USA, 1983.

The Fabelmans [film]. Režie Steven Spielberg. USA, 2022.

The Lost World: Jurassic Park [film]. Režie Steven Spielberg. USA, 1997.

Audiovizuální zdroje

Carl Orff – O Fortuna ~ Carmina Burana. In: *Youtube* [online]. 17. 4. 2013 [cit. 2023-04-29]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=GXF5K0ogeg4&ab_channel=Beatriz Kanál uživatele Beatriz.

Duel of the Fates. In: *Youtube* [online]. 3. 5. 2028 [cit. 2023-04-29]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=D_2bluVPsb0&ab_channel=JohnWilliams-Topic Kanál uživatele John Williams – téma.

Dvorak – Symphony No. 9 (From the New World) Mvmt 3. In: *Youtube* [online]. 19. 7. 2011 [cit. 2023-04-29]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=3VdZMw54Ibs&ab_channel=SoundtrackSuites Kanál uživatele Soundtrack Suites.

Han Solo and the Princess. In: *Youtube* [online]. 3. 5. 2018 [cit. 2023-04-29]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=zIQLjKJ2Yto&ab_channel=JohnWilliams-Topic Kanál uživatele John Williams – téma.

Holst: The Planets, Op. 32 - 1. Mars, the Bringer of War. In: *Youtube* [online]. 31. 7. 2018 [cit. 2023-04-29]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=8UfpgT9FMAk&ab_channel=BerlinPhilharmonicOrchestra-Topic Kanál uživatele Berlin Philharmonic Orchestra – téma.

Home Alone Theme Alto/Bari Sax Sheet Music. In: *Youtube* [online]. 6. 12. 2018. [cit. 2023-04-25]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=fspQrvZ3v2o&ab_channel=MaxSax. Kanál uživatele MaxSax.

Imperial Attack. In: *Youtube* [online]. 3. 5. 2018 [cit. 2023-04-29]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=msqfRw197tk&ab_channel=JohnWilliams-Topic Kanál uživatele John Williams – téma.

Interview with John Williams. In: *Youtube* [online]. 7. 6. 2016 [cit. 2022-11-02]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=HFXCfXkJSmA&t=26s&ab_channel=TheUnitedStatesAirForceBand Kanál uživatele The United States Air Force Band.

John Williams becomes oldest person to be nominated for Oscar. In: *Youtube* [online]. 12.3.2023. [cit. 2023-03-31]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=UXIcRubgYK0&ab_channel=TODAY. Kanál uživatele TODAY.

John Williams vs Gustav Holst or Star Wars Vs The Planets. In: *Youtube* [online]. 13. 11. 2016. [cit. 2023-04-19]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=8IX1jSVmaAs&ab_channel=RickBeato. Kanál uživatele Rick Beato.

King's Row (Suite). In: *Youtube* [online]. 23. 5. 2015 [cit. 2023-04-29]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=hyn0Twbcnvw&ab_channel=VariousArtists-Topic Kanál uživatele Various Artists – téma.

Main Title. In: *Youtube* [online]. 3. 5. 2018 [cit. 2023-04-29]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=e9lapdvLSGw&ab_channel=JohnWilliams-Topic. Kanál uživatele John Williams – téma.

Parade of the Ewoks. In: *Youtube* [online]. 3. 5. 2018 [cit. 2023-04-29]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=6r2w9ergP1E&ab_channel=JohnWilliams-Topic Kanál uživatele John Williams – téma.

S.Prokofiev. Suite from The Love for Three Oranges. 03. March. In: *Youtube* [online]. 27. 8. 2012 [cit. 2023-04-29]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=7Q0toEhKRWk&ab_channel=RussianPhilharmonic-MoscowCitySymphony Kanál uživatele Russian Philharmonic – Moscow City Symphony.

Steven Spielberg and John Williams discuss Jurassic Park. In: *Youtube* [online]. 13. 1. 2023. [cit. 2023-04-20]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=-VLhlWijZMw&ab_channel=FieldsOnFilm. Kanál uživatele FieldsOnFilm.

Steven Spielberg talking about the music of Close Encounters of the Third Kind. In: *Youtube* [online]. 18. 8. 2019. [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=tW5CnwnRisE&ab_channel=RobWainfur. Kanál uživatele Rob Wainfur.

Stravinsky – Rite of Spring (2/2): II. The Sacrifice. In: *Youtube* [online]. 15. 8. 2012 [cit. 2023-04-29]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=9aJITLFLM30&ab_channel=YaleSymphonyOrchestra Kanál uživatele Yale Symphony Orchestra.

The Desert and the Robot Auction. In: *Youtube* [online]. 3. 5. 2018 [cit. 2023-04-29]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=vC_mMRgesA8&list=PL8oEkrReXiOLp1N9czSJ6XAu1CvyZWgMB&index=49&ab_channel=JohnWilliams-Topic Kanál uživatele John Williams – téma.

The Fabelmans – Steven Spielberg & John Williams Featurette. In: *Youtube* [online]. 19. 12. 2022. [cit. 2023-02-19]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=PE9DJfy6es&ab_channel=UniversalPictures. Kanál uživatele Universal Pictures.

Tchaikovsky: Violin Concerto In D Major, Op. 35, TH.59 - I. Allegro moderato. In: *Youtube* [online]. 26. 7. 2018 [cit. 2023-04-29]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=QAsZMcX5Zoc&ab_channel=HilaryHahn-Topic Kanál uživatele Hilary Hahn.

Seznam příloh

Příloha A: Přehled tvorby Johna Williamse²³⁸

Příloha B: Fotografie Johna Williamse

²³⁸ John Williams: Compositions. *John Williams.org* [online]. [cit. 2022-11-22]. Dostupné z: <https://johnwilliams.org/compositions>

Příloha A

1) Filmová hudba

Celovečerní filmy

Rok	Název filmu	Režie
1959	Daddy-O	Lou Place
1960	Because They're Young	Paul Wendkos
1960	I Passed for White	Fred M. Wilcox
1961	The Secret Ways	Phil Karlson, Richard Wildmark
1962	Bachelor Flat	Frank Tashlin, Budd Grossman
1963	Diamond Head	Guy Green
1963	Gidget Goes to Rome	Paul Wendkos
1964	The Killers	Don Siegel
1965	None But the Brave	Frank Sinatra
1965	John Goldfarb, Please Come Home!	J. Lee Thompson
1966	The Rare Breed	Andrew V. McLaglen
1966	How to Steal a Million	Williams Wyler
1966	The Plainsman	David Lowell Rich
1966	Not With My Wife, You Don't!	Norman Panama
1966	Penelope	Artur Hiller
1967	A Guide for the Married Man	Gene Kelly
1967	Fitzwilly	Delbert Mann
1969	Daddy's Gone A-Hunting	Mark Robson
1969	The Reivers	Mark Rydell
1970	Story of a Woman	Leonardo Bercovici
1972	The Cowboys	Mark Rydell
1972	The Poseidon Adventure	Ronald Neame
1972	Pete 'n' Tillie	Martin Ritt
1972	Images	Robert Altman
1973	The Long Goodbye	Robert Altman
1973	The Man Who Loved Cat Dancing	Richard C. Sarafian
1973	The Paper Chase	James Bridges
1973	Cinderella Liberty	Mark Rydell
1974	Conrack	Martin Ritt
1974	The Sugarland Express	Steven Spielberg
1974	Earthquake	Mark Robson
1974	The Towering Inferno	John Guillermin
1975	The Eiger Sanction	Clint Eastwood
1975	Jaws	Steven Spielberg
1976	Family Plot	Alfred Hitchcock
1976	The Missouri Breaks	Arthur Penn
1976	Midway	Jack Smight
1977	Black Sunday	John Frankenheimer
1977	Star Wars (Episode IV – A New Hope)	George Lucas
1977	Close Encounters of the Third Kind	Steven Spielberg
1978	The Fury	Brian De Palma
1978	Jaws 2	Jeannot Szwarc
1978	Superman	Richard Donner
1979	Dracula	John Badham

1979	1941	Steven Spielberg
1980	Star Wars: Episode V – The Empire Strikes Back	Irvin Kershner
1981	Raiders of the Lost Ark	Steven Spielberg
1981	Heartbeeps	Allan Arkush
1982	E.T.: The Extra-Terrestrial	Steven Spielberg
1982	Monsignor	Frank Perry
1983	Star Wars: Episode VI – Return of the Jedi	Richard Marquand
1984	Indiana Jones and the Temple of Doom	Steven Spielberg
1984	The River	Mark Rydell
1986	SpaceCamp	Harry Winer
1987	The Witches of Eastwick	George Miller
1987	Empire of the Sun	Steven Spielberg
1988	The Accidental Tourist	Lawrence Kasdan
1989	Indiana Jones and the Last Crusade	Steven Spielberg
1989	Born on the Fourth of July	Oliver Stone
1989	Always	Steven Spielberg
1990	Stanley & Iris	Martin Ritt
1990	Presumed Innocent	Alan J. Pakula
1990	Home Alone	Chris Columbus
1991	Hook	Steven Spielberg
1991	JFK	Oliver Stone
1992	Far and Away	Ron Howard
1992	Home Alone 2: Lost in New York	Chris Columbus
1993	Jurassic Park	Steven Spielberg
1993	Schindler's List	Steven Spielberg
1995	Sabrina	Sydney Pollack
1995	Nixon	Oliver Stone
1996	Sleepers	Barry Levinson
1997	Rosewood	John Singleton
1997	The Lost World: Jurassic Park	Steven Spielberg
1997	Seven Years in Tibet	Jean-Jacques Annaud
1997	Amistad	Steven Spielberg
1998	Saving Private Ryan	Steven Spielberg
1998	Stepmom	Chris Columbus
1999	Star Wars: Episode I – The Phantom Menace	George Lucas
1999	Angela's Ashes	Alan Parker
2000	The Patriot	Roland Emmerich
2001	A.I.: Artificial Intelligence	Steven Spielberg
2001	Harry Potter and the Sorcerer's Stone	Chris Columbus
2002	Star Wars: Episode II – Attack of the Clones	George Lucas
2002	Minority Report	Steven Spielberg
2002	Harry Potter and the Chamber of Secrets	Chris Columbus
2002	Catch Me If You Can	Steven Spielberg
2004	Harry Potter and the Prisoner of Azkaban	Alfonso Cuarón
2004	The Terminal	Steven Spielberg
2005	Star Wars: Episode III – Revenge of the Sith	George Lucas
2005	War of the Worlds	Steven Spielberg
2005	Memoirs of a Geisha	Rob Marshall
2005	Munich	Steven Spielberg
2008	Indiana Jones and the Kingdom of the Crystal Skull	Steven Spielberg
2011	The Adventures of Tintin	Steven Spielberg
2011	War Horse	Steven Spielberg
2012	Lincoln	Steven Spielberg

2013	The Book Thief	Brian Percival
2015	Star Wars: The Force Awakens	J. J. Abrams
2016	The BFG	Steven Spielberg
2017	Star Wars: The Last Jedi	Rian Johnson
2017	The Post	Steven Spielberg
2019	Star Wars: The Rise of Skywalker	J. J. Abrams
2022	The Fabelmans	Steven Spielberg
2023	Indiana Jones and the Dial of Destiny	James Mangold

Televizní filmy

1968	Heidi	Delbert Mann
1971	Jane Eyre	Delbert Mann

Krátké filmy

1952	You Are Welcome	/
1999	The Unfinished Journey	Steven Spielberg
2008	A Timeless Call	Steven Spielberg
2017	Dear Basketball	Glen Keane

Filmové adaptace

1967	Valley of the Dolls	Mark Robson
1969	Goodbye, Mr. Chips	Herbert Ross
1971	Fiddler on the Roof	Norman Jewison
1973	Tom Sawyer	Don Taylor
2004	The Terminal	Steven Spielberg
2005	Star Wars: Episode III – Revenge of the Sith	George Lucas
2005	War of the Worlds	Steven Spielberg
2005	Memoirs of a Geisha	Rob Marshall
2005	Munich	Steven Spielberg
2008	Indiana Jones and the Kingdom of the Crystal Skull	Steven Spielberg
2011	The Adventures of Tintin	Steven Spielberg
2011	War Horse	Steven Spielberg
2012	Lincoln	Steven Spielberg
2013	The Book Thief	Brian Percival
2015	Star Wars: The Force Awakens	J. J. Abrams
2016	The BFG	Steven Spielberg

Směs, různé

1968	Sergeant Ryker	Buzz Kulik
1972	The Screaming Woman	Jack Smight
1982	Yes, Giorgio	Franklin J. Schaffner
1982	The Book Thief	Brian Percival
1987	Superman IV: The Quest for Peace	Sidney J. Furie
2018	Solo: A Star Wars Story	Ron Howard

2) Televize

Seriály

1958	Playhouse 90
1958–1959	M Squad
1958–1964	Wagon Train
1959–1960	Bachelor Father
1959	Markham
1960–1962	General Electric Theatre
1960	Tales of Wells Fargo
1960–1962	Checkmate
1961–1963	Alcoa Premiere
1963	Kraft Mystery Theatre
1963–1965	Kraft Suspense Theatre
1963	The Eleventh Hour
1963–1967	Bob Hope Presents the Chrysler Theatre
1964	Breaking Point
1964	Gilligan's Island
1965	Ben Casey
1965	Lost in Space
1965	Convoy
1966	The Tammy Grimes Show
1966	Wayne and Shuster Take an Affectionate Look At...
1966	The Time Tunnel
1968–1969	Land of the Giants
1985	Amazing Stories

Neprodané pilotní díly

1965	The Ghostbreaker
1965	Who Goes There?
1965	And Baby Makes Three
1966	Nightwatch

Témata

1962	The Wide Country
1980	Evening at Pops
1985	NBC News
2000	Masterpiece Theater American Collection
2006	NBC Sunday Night Football (
2009	Great Performances
2022	Obi-Wan Kenobi

Televizní filmy

1968	Heidi
1971	Jane Eyre
1972	The Screaming Woman

Dokumentární filmy

1964	Inside the Movie Kingdom
------	--------------------------

3) Non-artificiální hudba

Koncerty

1969	Flute Concerto
1974–76, upraveno 1998	Violin Concerto
1985	Tuba Concerto
1991	Clarinet Concerto
1994	Cello Concerto
1995	The Five Sacred Trees (Bassoon Concerto)
1996	Trumpet Concerto
1997	Elegy for Cello and Orchestra
2000	Treesong
2001	Heartwood
2003	Horn Concerto
2009	Viola Concerto
2009	On Willows and Birches
2011	Oboe Concerto
2014	Scherzo for Piano and Orchestra
2017	Markings
2018	Highwood's Ghost
2021	Violin Concerto No. 2

Orchestr a dechový soubor

1965	Prelude and Fugue
1965	Essay for Strings
1966	Symphony No. 1
1968	Sinfonietta for Wind Ensemble
1971	A Nostalgic Jazz Odyssey
1998	Seven for Luck
1999	for Seiji!
2003	Soundings
2014	Music for Brass
2015	Just Down West Street ... on the left

Slavnostní hudba a fanfáry

1980	Jubilee 350 Fanfare
1980	Fanfare for a Festive Occasion
1981	Pops on the March
1982	America, the Dream Goes On
1983	Esplanade Overture
1984	Olympic Fanfare and Theme
1986	Liberty Fanfare
1986	Celebration Fanfare
1987	A Hymn to New England
1987	"We're Lookin' Good!"
1988	Olympic Spirit
1988	Fanfare for Michael Dukakis
1988	To Lenny! To Lenny!
1988	Fanfare for Ten-Year-Olds

1989	Winter Games Fanfare
1990	Celebrate Discovery!
1992	Aloft... To the Royal Masthead
1993	Sound the Bells!
1995	Satellite Celebration
1995	Happy Birthday Variations
1996	Summon the Heroes
2002	Call of the Champions
2012	Fanfare for Fenway
2013	For "The President's Own"
2014	A Toast!
2021	Overture to the Oscars

Komorní hudba

2001	Three Pieces for Solo Cello
2007	Duo Concertante
2009	Air and Simple Gifts
2011	Quartet La Jolla
2011	A Young Person's Guide to the Cello
2012	Rounds
2013	Conversations

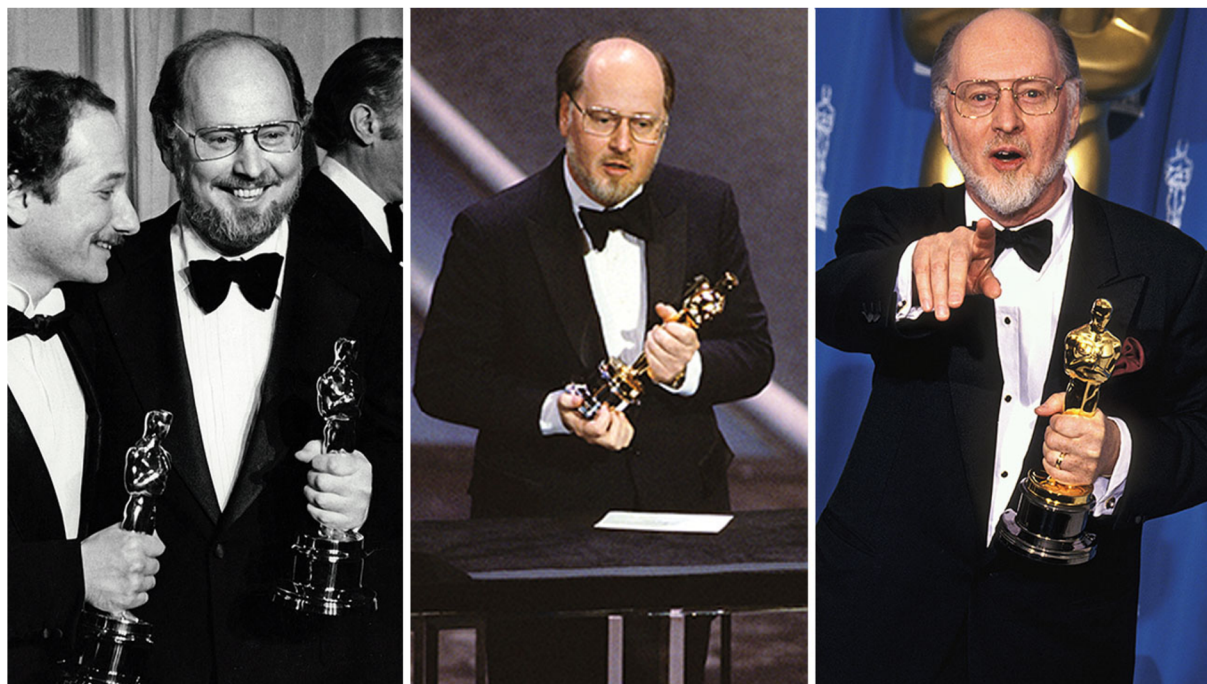
Scénická hudba

1975	Thomas and the King
------	---------------------

Příloha D:



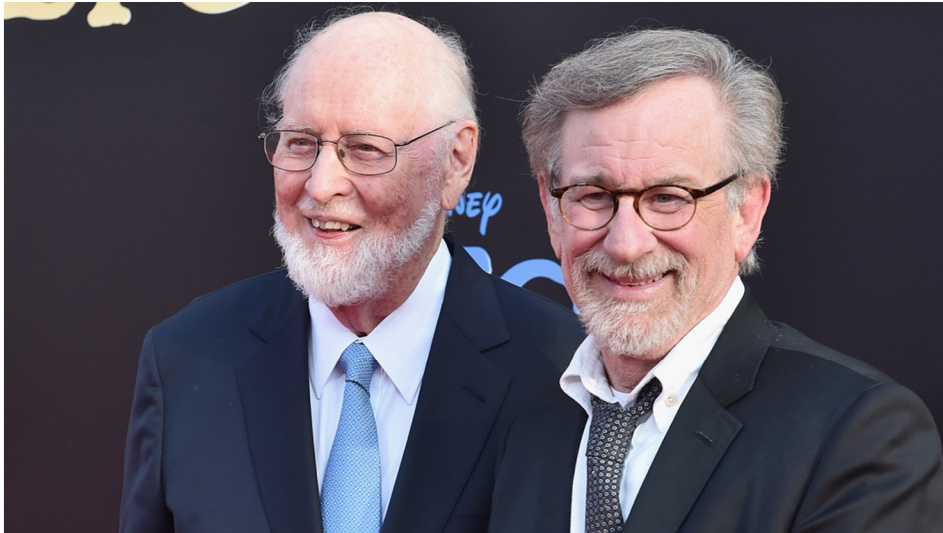
Obrázek 22: Skladatel John Williams²³⁹



Obrázek 23: John Williams jako několikanásobný výherce Cen Akademie za nejlepší filmovou hudbu²⁴⁰

²³⁹ BATKA, Chad. At the age of eighty-eight, the self-effacing composer reflects on his extraordinary career. In: *The New Yorker* [online]. 2023 [cit. 2023-03-17]. Dostupné z: <https://www.newyorker.com/culture/persons-of-interest/the-force-is-still-strong-with-john-williams>

²⁴⁰ KILDAY, Gregg. Steven Spielberg and Fellow Directors Reveal the Stories Behind John Williams' Iconic Scores. *The Hollywood Reporter* [online]. 2016 [cit. 2023-04-17]. Dostupné z: <https://www.hollywoodreporter.com/movies/movie-news/steven-spielberg-fellow-directors-reveal-900829/>



Obrázek 24: John Williams s dlouholetým přítelem a režisérem Stevenem Spielbergem²⁴¹



Obrázek 25: John Williams a režisér George Lucas ve nahrávacím studiu Abbey Road v roce 2002²⁴²

²⁴¹ RODRIGUEZ, Alberto E. Composer John Williams (left) and director Steven Spielberg. In: *The Hollywood Reporter* [online]. 2020 [cit. 2023-03-17]. Dostupné z: <https://www.hollywoodreporter.com/movies/movie-news/john-williams-documentary-in-the-works-from-steven-spielberg-1235305362/>

²⁴² MACAULAY, Sean. Film composers: a director's best friend. *The Telegraph* [online]. 2013 [cit. 2023-04-21]. Dostupné z: <https://www.telegraph.co.uk/culture/film/10273935/Film-composers-a-directors-best-friend.html>